

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Martina Loheitová

Mužský dvorský oděv v období Čosŏn

Male Official Costume in Chosŏn Period

Praha 2014

Vedoucí práce: Mgr. Vladimír Glomb, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, 25. května 2014

.....
Jméno a příjmení

Klíčová slova:

hanbok, dvorský oděv, úřední oděv, kwanbok, období Čosŏn, korejský oděv, literáti, Konfucianismus

Keywords:

hanbok, court clothing, official uniforms, kwanbok, Chosŏn period, korean clothing, literati, Confucianism

Abstrakt:

V průběhu celé historie působily na tradiční korejské odívání různé cizí vlivy, došlo k četným reformám a změnám, přesto si po celou tu dobu zachovalo jeden charakteristický rys: svou roli při odlišení společenského postavení a hodnosti dané osoby. Právě na tento aspekt byl kladen důraz a byl striktně dodržován v období středověké Koreje, tedy období Čosŏn (1392-1910). Tato práce se – s důrazem na mužské dvorské odívání – věnuje jednotlivým oděvům a uniformám královské rodiny a civilních a vojenských úředníků, kteří jsou spjati s královským dvorem. Stručně také zachycuje dějiny dvorského odívání, nejčastěji používané materiály a tkalcovské techniky.

Abstract:

Throughout the history of traditional Korean clothing there have been various foreign influences, numerous reforms and changes, yet all this time it kept one distinctive feature: being an indicator of the wearer's social status and rank. This very feature was emphasized and strictly followed especially during the Chosŏn period (1392-1910). Placing emphasis on the male court clothing, this thesis pursues identifying individual attires and uniforms for the royal family and civil and military officials, who are associated with the royal court. It also depicts history of court clothing, most frequently used materials and weaving techniques in brief.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Vývoj korejského dvorského oděvu	8
2.1	Období tří království, Sjednocené Silly a Korja	8
2.2	Čosŏn.....	12
2.2.1	Zdroje poznatků o dvorském oděvu v Čosŏnu	15
3	Materiály a tkalcovské techniky	18
4	Běžný oděv a jeho části.....	22
5	Ceremoniální a formální oděv	27
5.1	Oděv královské rodiny.....	28
5.1.1	<i>Mjŏnbok</i> : nejvyšší ceremoniální oděv	28
5.1.2	<i>Čobok</i> : formální oděv	34
5.1.3	<i>Kolljongpcho</i> : polo-formální oděv	39
5.1.4	<i>Talljŏngpcho</i> : oděv princů	43
5.1.5	<i>Bo</i> a <i>hjungbä</i> : emblémy královské rodiny	45
5.2	Úřednický oděv	47
5.2.1	<i>Čebok</i> : nejvyšší ceremoniální oděv	48
5.2.2	<i>Čobok</i> : formální oděv	51
5.2.3	<i>Kwanbok</i> : úřednické uniformy	53
5.2.4	<i>Hjungbä</i> : úřednické emblémy	55
6	Vojenský oděv	59
6.1	<i>Jungbok</i> : vojenská uniforma	59
6.2	<i>Kunbok</i> : vojenská uniforma	63
7	Závěr	67
8	Seznam použité literatury	69
8.1	Internetové zdroje.....	70
9	Příloha.....	71

1 Úvod

V průběhu korejských dějin byl oděv vždy důležitým ukazatelem moci, postavení a bohatství každé osoby. Existovala pravidla odívání, podle nichž se dalo snadno rozeznat prostý lid od vyšší vrstvy obyvatelstva a samozřejmě zrovna tak i královskou rodinu a úředníky. Nejprísněji pohlížela na tato pravidla konfuciánská společnost Čosönu, která jednak navázala na oděvy předešlých dynastií, převzaté vesměs z Číny, a jednak je v průběhu dějin přizpůsobila korejskému dvoru.

Na královském dvoře se pohybovalo velké množství osob, od královské rodiny, která v palácových komplexech bydlela, přes úředníky, jejichž úřad často sídlil přímo v paláci, až po níže postavené osoby, pečující o potřeby královské rodiny nebo o palác samotný. Ve své práci se proto soustředím pouze na určitou část z dvorských oděvů, tedy na oděvy královské rodiny a civilních a vojenských úředníků. Nejvíce se pak věnuji ceremoniálním, formálním a vojenským uniformám, jaké královská rodina a úředníci nosili i na půdě paláce, na rozdíl od běžného oděvu, jaký mohli úředníci nosit v domácím prostředí.

Oděv nebyl stanoven pouze podle postavení, jeho vzhled se lišil také obřad od obřadu a událost od události. A jelikož byl v konfuciánském Čosönu kladen velký důraz na obřady a byly součástí i králových povinností, byly stanoveny oděvy určené zvlášť pro obřady, které byly mnohem honosnější, než ty, které nosil král a úředníci při každodenních povinnostech.

Cílem práce je tedy především přiblížení historie dvorského odívání v Čosönu, vymezení ceremoniálních, formálních, vojenských, popřípadě i běžných oděvů královské rodiny a úředníků a popsání vývoje a vzhledu každého z nich.

Práce je rozdělena do šesti základních kapitol. První kapitola je věnována historii korejského odívání, s důrazem na oděvy dvorské a jejich prvky a součásti v průběhu Čosönu. Zběžně jsou přiblíženy i dějiny odívání před dynastií I, která byla vládnoucí dynastií v období Čosön, opět s důrazem na prvky, jaké jsou podstatné pro pozdější vývoj dvorského odívání. V druhé kapitole jsou přiblíženy nejběžnější materiály, látky a tkalcovské techniky, využívané k výrobě oděvů a doplňků. Následují kapitoly popisující konkrétní dvorské oděvy. První z nich je běžný oděv dvořanů, který se využíval mimo palác, popřípadě mimo služební povinnosti úředníků, a tudíž tato kapitola je pojata spíše jen jako nastínění tématu. Další kapitoly popisují ceremoniální oděvy královské rodiny a úředníků, úřednické uniformy a nakonec i uniformy vojenské.

Vzhledem k většímu množství obrázkových příloh jsem se rozhodla vkládat přímo do textu pouze ty nejdůležitější, dodatečné obrázky jsou pak zahrnuty v příloze na konci práce.

K přepisu korejských slov do češtiny používám českou vědeckou transkripci a pokud má slovo přepis v čínských znacích, pak jej uvádím v poznámce pod čarou. Pro přepis čínských názvů do češtiny používám český přepis prof. Oldřicha Švarného.

2 Vývoj korejského dvorského oděvu

Oděv královské rodiny, úředníků, jangbanských¹ rodin i prostých lidí, jaký se nosil v průběhu Čosönu (1392-1910), navazuje na předchozí období korejské historie, a to především od dob Třech království, tedy Kogurja (37 př. n. l. – 668 n. l.), Päkče (18 př. n. l. – 660 n. l.) a Silly (57 př. n. l. – 668 n. l.), v průběhu Sjednocené Silly (668-918) i Korja (918-1392).²

2.1 Období Tří království, Sjednocené Silly a Korja

Původní styl korejského oděvu, jaký bez výraznějších změn vidíme i na oděvech pozdějších dynastií, se vyvinul v době Tří království. V té době se oděv stal symbolem společenského postavení jedince, prvkem, oddělujícím vyšší vrstvy obyvatelstva od prostého lidu a královské rodiny od všech ostatních. Oděv výše postavených byl bohatě zdoben na znamení bohatství a moci.

Nejdůležitějším zdrojem vědomostí o odívání ve Třech královstvích jsou nástěnné malby, jelikož samotného oblečení se příliš nedochovalo. Ranou podobu oděvů lze vidět právě na nástěnných malbách království Kogurja a styl těchto oděvů je podobný tomu, jaký lze najít např. u kočovných kmenů v severní Asii. Již v této době je ale patrný i vliv čínský. V 6. století se původní vázání kabátku z pravé strany na levou s vlivem oděvů z Číny změnilo na vázání z levé strany na pravou, což zůstalo zvykem ve všech pozdějších obdobích. Došlo také k rozšíření původně poměrně úzkých rukávů, opět podle čínského vzoru. Některé, hlavně praktické rysy severských oděvů, se zachovaly i spolu se stylizací oděvu podle Číny – například teplé oblečení, které chránilo před zimou a volný oděv, který dovoľoval pohyb, zejména ve formě jízdy na koni.

Oděvy ve Třech královstvích, Kogurju, Päkče i Sille, byly vesměs podobné, ačkoliv existovaly drobné rozdíly ve tvaru, velikosti či šířce oděvu nebo barvách a dekoracích. V těchto dobách se začalo silně odlišovat mužské a ženské oblečení, stejně tak oblečení vyšších vrstev od oděvů prostých občanů. Jangbané nosili oděvy se širšími

---

¹ Termín jangban (兩班) doslova znamená „dvě půlky“, čímž je míněno civilní a vojenské úřednictvo. Jangbané patřili v průběhu celého Čosönu k vládnoucí vrstvě obyvatelstva.

² Kapitola je jen nastíněním dějin korejského odívání před obdobím Čosön, Více k danému tématu např. Yang, Sunny. *Hanbok: the Art of Korean Clothing*. UK: Hollym, 1997 nebo Lee, Kyung Ja – Hong, Na Yong – Chang, Sook Hwan. *Traditional Korean Costume*. UK: Global Oriental Ltd, 2005.

rukávy než jaké nosili prostí občané, stejně tak měli širší kalhoty a celkově nosili více vrstev oblečení. Ustálily se účesy, jaké přetrvaly i v pozdějších obdobích – drdol na vrcholku hlavy pro ženaté muže, nazývaný *sangtchu*, a culík či cop pro muže svobodné.

Kogurjo bylo díky své poloze ovlivněno nejvíce severovýchodní Čínou. Jako první ze Třech království také přijalo buddhismus a jeho vliv na oděvech je patrný na již zmíněných nástěnných malbách.

Obrázek 1 nástěnná malba v Hrobce dvou pilířů³ z doby Kogurja. Muž se je nejspíš úředník, má klobouk zdobený pírkou na obou stranách a kabátek s dlouhými rukávy, široké kalhoty a bílý kožený opasek. Kabátek je lemován a ještě u něj zůstává původní vázání z pravé strany na levou.⁴

(Zdroj: *Traditional Korean Costume*)

Zatímco organické materiály, jako právě látky, se v rakvích rozložily, zachovala se z hrobek Třech království spousta doplňků ze zlata, stříbra a skla. Mimo jiné se dochovala i královská koruna vyrobená ze zlata a zdobená drahokamy, která se pravděpodobně používala jen při obřadech. Charakteristickým rysem pro dobu Tří království byly právě různé zlaté doplňky jako náramky, náušnice apod. Zvláště Silla je proslulá svou jedinečnou řemeslnou zručností se zlatem a nefritem.

V průběhu korejských dějin došlo k několika zásadním změnám v tradičním oblečení. Úřednický oděv poprvé představil král Koi (古爾, 234-286)⁵ v roce 260. O

³ Ssangjōngčchong (雙楹塚), hrobka v jižní provincii Pchjōngan ze 6. století.

⁴ *Traditional Korean Costume*, s. 7

⁵ Koi byl osmý král Päkče, který spolu se systémem úřednických uniforem zavedl také Šest ministerstev a 16 úřednických hodností (ačkoliv celý systém byl pravděpodobně dokončen až po jeho smrti) – tedy strukturu, jaká jen s menšími změnami přetrvala až do období Čosōn.

několik století později byl za vlády sillského krále Pophunga (法興, 514-540) zaveden systém, v němž se jednotlivé úřednické hodnosti odlišovaly pomocí barev uniforem. Tento systém byl ale později nahrazen, když byl převzat čínský systém odívání. Mužský oděv po vzoru tchangské Číny byl oficiálně zaveden roku 648 (ženský pak roku 644).⁶ Na radu mnicha Čadžanga (慈藏, 590-658) tak učinila sillská královna Čindök (眞德, 647-654)⁷ a představila oděv královské rodině i úředníkům. Po vzoru Číny se postavení a jednotlivé hodnosti odlišovali jak barvami, tak i délkou a celkovým stylem oděvu. V Päkče pomáhal hodnosti jednotlivých úředníků odlišit i materiál, z něhož byl vyroben opasek zdobený ornamenty (tento zvyk pochází ze severských kmenů⁸). Zatímco u jangbanů a královské rodiny byl převzat vzor tchangské Číny, u prostých lidí přetrvával tradiční korejský oděv a tím pádem vznikl dvojí systém odívání. Tato tradice se zachovala i v průběhu následujících období.

V království Silla se aristokraté postupně začali oblékat čím dál tím honosněji; nosili hedvábné oděvy zdobené zlatem, výšivkami či dokonce nefritem. I po sjednocení poloostrova a vzniku Sjednocené Silly přetrvával přepych, jakého si aristokraté dopřávali, ať už v podobě zdobeného oblečení ušitého z drahých látek a jiných doplňků i předmětů, tak i celkového životního stylu. Roku 834 nařídil král Hüngdök (興德. 826-836), aby byly tyto extravagance omezeny. I přesto se jeho nařízení nedodržovalo a šlechta si užívala moci a bohatství svého postavení. Spolu s tímto ediktem upravil král Hüngdök také systém barev oficiálních oděvů.

Za Sjednocené Silly vliv tchangské Číny díky častému styku pokračoval, dokonce narůstal, a bylo importováno mnoho dalších oděvů a jejich součástí a doplňků. Čínské oděvy do jisté míry ovlivnily i ty tradiční korejské, jaké nosil prostý lid nebo jangbané jako spodní vrstvu oděvů oficiálních.⁹ Po zániku Kogurja pomalu ubývala, až úplně vymizela tradice nástěnných maleb, proto máme z tohoto období méně dokladů o odívání.

K další změně v historii korejského odívání došlo při mongolské invazi v letech 1231-1259 za období Korjō, kdy byly převzaty účesy i některé oděvy mongolské dynastie Jüan v Číně. Do poloviny Korja stále fungoval tchangský systém úředních

---

⁶ Hanbok: *The Art of Clothing*, s. 22

⁷ Čindök byla vládnoucí královnou Silly a zasloužila se především o zlepšení vztahu s tchangskou Čínou.

⁸ Hanbok: *The Art of Korean Clothing*, s. 33

⁹ *Hanguk čöntchong poksik 2čchon njön*, s. 34

uniformem, ten byl následně zaměněn za systém mongolské dynastie Jüan. Dalšími rysy těchto změn bylo např. převzetí pokrývky hlav a stuh pro ženy, nebo roucha nazývaného *čchöllik*, které bylo běžně nošené i v období Čosön jako vojenská uniforma jak úředníky, tak i samotným králem při zvláštních událostech.

Když se Mongolové stáhli, k další změně přispěla reorganizace pravidel oblékání pro úředníky. V roce 1378 nařídil čínský císař Chung-wu (洪武, 1328-1398)¹⁰, aby korejští úředníci následovali pravidla oblékání nově založené dynastie Ming. Král Kongmin (恭愍, 1351-1274) tedy krátce po založení dynastie Ming oficiálně přijal čínské obřadní oděvy pro členy královské rodiny a úředníky. Stejně jako později v Čosönu ale fungoval systém, kdy korejská verze těchto oděvů byla téměř vždy o několik stupňů nižší než ta čínská – korejský král tak nosil oděv na úrovni čínského prince a nejvyšší korejští úředníci oděvy na úrovni čínských úředníků třetí třídy. Tím Korjō, i později Čosön, prokazovalo podřízenost čínskému císaři. Tento systém přetrval až do doby, kdy se z Koreje stalo císařství. Začal se také nosit klobouk typický pro úředníky i v pozdějším Čosönu, a stejně tak i úřednické roucho, nazývané *talljōng* (團領) pro svůj kulatý límec. Vliv na vývoj oblečení mělo i představení neo-konfuciánské filosofie, která vznikla v Číně během dynastií Sung a Ming.

Rozlišování úřednických hodností na základě opasků přetrvalo jen zpočátku Korja, dokud nebyl k tomuto účelu přijat čínský systém odlišných klobouků a oděvů. Za krále U (禡, 1374-1388) bylo zavedeno nošení černých kožených bot k úřednickým uniformám a tento zvyk se zachoval i po celou dobu Čosönu.

Stejně jako v Sille i v Korju zavládla mezi aristokraty přehnaná extravagance a král Čöngdžong (靖宗, 1034-1046) zavedl v roce 1043 zákon, který například zakazoval lidem mimo hlavní město nosit na oděvech výšivky draka nebo fénixe a zlatých listů, které byly vyhrazeny jen pro královský dvůr. V roce 1144 se o další omezení pokusil i král Indžong (仁宗, 1122-1146), ale ani jeho zákon extravagancím příliš nezabránil.

Korjō bylo na jedné straně obdobím plným vnějších hrozeb, ale na straně druhé také kulturní prosperity, rozvoje a přínosu, jaký přinášelo obchodování s Čínou. Přetrvával buddhismus jako státní náboženství, ale začínal se rozvíjet konfucianismus, který ovlivnil společenskou strukturu a tudíž i oděvy příslušníků jednotlivých vrstev.

---

¹⁰ Císař Chung-wu byl zakladatelem čínské dynastie Ming.

Mezi hlavní zdroje poznatků o oblečení v tomto období patří portréty, historické záznamy a důležitým přínosem bylo také odhalení hrobky civilního úředníka Pak Ika (朴翊, 1332-1398)¹¹ v Mirjangu (密陽) a nástěnných maleb v ní. Z Korja pochází také nejstarší dochovaný korejský oděv, jinak se většina zachovala až z Čosönu.

2.2 Čosön

V předešlých etapách korejské historie se oděv neustále vyvíjel a byl ovlivňován styky se zahraničím. V posledním období monarchie na Korejském poloostrově, tedy v Čosönu, tento vývoj vyvrcholil a zároveň se ustálil na konečné podobě hanboku (韓服)¹². V průběhu těchto pěti set let byl pro královský dvůr nadále vzorem oděv mingské Číny. Každý rok se do Číny pravidelně vysílalo poselství: vždy na Nový rok, narozeniny mingského císaře a korunního prince a v souvislosti se zimním slunovratem. Dále pak při mimořádných událostech, např. při smrti korejského či čínského vládce, při nástupu nového panovníka na trůn nebo při formálním představení manželky panovníka na čínském i korejském dvoře.¹³ Tato poselství naskýtala příležitost dovážet z Číny spoustu věcí, mimo jiné např. látky z ramie a hedvábí.

Pouze pozdější čínská dynastie Čching (1644-1911) neměla na korejské odívání takový vliv. Ačkoliv Korea následovala vzor čínského dvora, zavládla v Čosönu daleko přísnější etiketa co se týče postavení ve společnosti, rozdělené podle postavení a tříd, a nejdůležitějším prvkem tohoto rozdělení byl právě oděv.

Oděv jakožto symbol postavení se v Čosönu stal ještě mnohem silnějším prvkem. Ačkoliv již v Korju i ve Třech královstvích symbolizoval oděv postavení a moc, v Čosönu byl tento jev zdůrazňován a podporován. Společnost se změnila na konfuciánskou a jedním z jejích základních pravidel bylo přísné rozlišování mezi nebem a zemí, králem a poddanými, nadřizenými a podřízenými. To vedlo k velkému rozdílu mezi jednotlivými společenskými vrstvami a tudíž i mezi jejich stylem odívání. Stejně jako bylo snadné rozeznat šlechtu od chudých, dal se podle oděvu rozeznat i král od korunního prince, vysoce postavený úředník od úředníka nižší hodnosti, civilní úředník od vojenského atd. Rozdíly mohly být v celém oděvu nebo, jako třeba v případě krále,

---

¹¹ Pak Ik byl civilním úředníkem za dob krále Kongmina.

¹² Hanbok, doslova „korejský oděv“ se používá jako obecné označení korejského historického oblečení.

¹³ *Dějiny Koreje*, s. 93

korunního prince a jeho nejstaršího syna, pouze v detailech, nicméně byly vždy přítomné a bylo nutné jejich pravidla dodržovat.

Kromě oděvu daného postavením a hodností nositele existovaly také oděvy ceremoniální, spjaté s určitými obřady či událostmi. Na obřady byl v konfuciánské společnosti kladem velký důraz – mezi šesti ministerstvy, která se starala např. o daně nebo vojenské záležitosti, mělo své místo i ministerstvo obřadů. Mezi nejdůležitější obřady této doby, které vyžadovaly nejvýše postavený formální oděv, patřily oběti předkům a božstvům, svatby, korunovace a návštěvy čínských vyslanců. Existovala však celá škála dalších obřadů a každý měl stanovený oděv, jaký měli mít král, jeho rodina a úředníci na sobě, ačkoliv se to v mnohých případech zcela nedodržovalo.¹⁴ Systém těchto obřadních rouch byl převzat z minské Číny a zaveden za krále Tchadžonga (太宗, 1400-1418)¹⁵ v roce 1403.

Nadále fungoval dvojí systém odívání, kdy nejen, že prostí lidé nosili tradiční korejský oděv, sestávající z kabátku a kalhot, ale i pod ceremoniální roucha bylo zvykem nosit tuto kombinaci. Kromě toho se u formálních oděvů vrstвило ještě více – často se pod jedním rouchem skrývalo druhé, pro případ, že by situace vyžadovala rychlé převlečení z jedné uniformy do druhé. Mnoho vrstev oděvu mělo také symbolizovat konfuciánský koncept důstojnosti, přestože některé prvky dvorského oděvu byly naopak kritizovány jako zcela nekonfuciánské – jako např. velké klobouky a široké rukávy či jiné výstřednosti. Tato kritika vedla v roce 1885 k reformě, která stanovila zmenšení klobouků a zúžení rukávů.¹⁶

Čosŏn navazuje na oděv Korja, některé prvky však vymizely a objevily se nové, jako například knoflíky nebo druhý, snímatelný límec, kterému se říkalo *tongdžŏng*, byl vyztužený papírem a připínal se k límci na oděvu. Jelikož se límec často ušpinil, bylo to praktické řešení, kdy se dal jednoduše vyjmout a vyprat či vyměnit za nový. Bylo-li potřeba vyprat celý oděv, nejprve se rozebral, poté vyčistil a následně opět sešil dohromady; po dlouhém nošení se někdy látka obrátila pro lepší barvu, nicméně to byl spíše případ oděvů méně zámožných, kteří si nemohli dovolit koupit novou látku.¹⁷

---

¹⁴ Takové případy jsou uvedeny v samostatných kapitolách o jednotlivých oděvech.

¹⁵ Tchadžong byl třetím králem Čosŏnu, synem zakladatele dynastie I a otcem budoucího krále Sedžonga, označovaného jako „velikého“.

¹⁶ *Traditional Korean Costume*, s. 12

¹⁷ *Hanbok: the Art of Clothing*, s. 56

Novým prvkem z počátku Čosönu byla také stuha *korüm*, která byla součástí svrchních kabátek či rouch a sloužila k jejich zavazování. Stejně jako v předešlých obdobích, s výjimkou rané doby Tří království, se oděv vázal z levé strany na pravou. Dříve pomáhal kabátky a roucha držet na místě opasek; ten sice v Čosönu přetrval jako součást oděvů, ale ztratil svůj praktický význam. Odlišení hodností úředníků pomocí opasku také přestalo být důležité spolu se zavedením čtvercových nášivek, které místo něj plnili tuto funkci.

K větším změnám v korejském oděvu začalo docházet po imdžinské válce s Japonskem a mandžuské invazi v roce 1636. Byly upraveny úřednické uniformy a celkově se oblečení stalo více korejským. Jedním z hlavních důvodů bylo to, že styk s Čínou byl omezen kvůli mandžuskému obsazení Číny a založení nové dynastie Čching, která neměla zdaleka takový vliv na korejský dvorský oděv jako předešlé dynastie. I přesto nebyly změny nijak drastické a systém formálních oděvů, převzatý v minulosti z Číny, se i nadále zachoval.

K vývoji oděvu přispěl také ekonomický růst v druhé polovině dynastie I¹⁸, který vedl ke změnám v řemeslné výrobě a také k navázání mnoha obchodních styků. Renesance oděvu pak nastala za vlády králů Jöngdžoa (英祖, 1724-1776) a Čöngdžoa (正祖, 1776-1800)¹⁹, kteří se podíleli na mnoha reformách, mimo jiné i na omezení extravagance, jaká opět zavládla v oděvech i životním stylu aristokracie. Stejně jako v minulých případech korejské historie se tato omezení neukázala příliš účinnými.

Po otevření Koreje západnímu světu došlo k mnoha reformám, z nichž některé se týkaly i oficiálních oděvů. Za vlády Tävönguna²⁰ došlo v rámci reformy ke zjednodušení oděvu – začaly se například nosit klobouky s mnohem užší krempou, než jak tomu bylo dříve. V roce 1897 se král Kodžong prohlásil císařem a systém uniforem

---

¹⁸ Vládnoucí rod v období Čosön, tudíž je tímto termínem míněno celé období mezi lety 1392-1910.

¹⁹ Období vlády králů Jöngdžoa a Čöngdžoa je považováno za renesanci dynastie I. Jöngdžo je známý svými pokusy o reformy v oblasti daní a zavedení rovnosti mezi jednotlivými frakcemi, které se střídaly u moci. Jeho vnuk, král Čöngdžo, v reformách a pokusech o vylepšení společnosti pokračoval.

²⁰ Hüngsön Tävöngun (興宣大院君, 1820-1898), titul prince I Haünga (李昰應), který byl regentem za svého syna, krále Kodžonga. Tävöngun doslova znamená „princ velkého dvora“ a je to titul, který se tradičně dává otci vládnoucího krále, který sám nebyl vládcem (což se většinou stávalo, pokud byl syn adoptován jako dědic příbuzného, který byl králem). V historii Čosönu existovali tři princové-regenti, Hüngsön Tävöngun je ale natolik známý, že jednoduché označení Tävöngun se většinou vztahuje k němu.

a ceremoniálních oděvů nyní kopíroval ten čínský i v hodnostech. Zatímco dříve musel královský dvůr nosit oděv o několik hodností nižší než čínský císařský dvůr, s povýšením korejského krále na císaře a Čosönu na císařství se tento rozdíl vyrovnal. Korejský císař tak nosil oděv na stejné úrovni jako císař čínský.

Krátce poté, kolem roku 1900, se s narůstajícím západním vlivem stal západní oblek uniformou namísto dosud používaných úřednických uniforem, převzatých z Číny a obohacených o korejské prvky.

2.2.1 Zdroje poznatků o dvorském oděvu v Čosönu

Nejdůležitějšími zdroji jsou vždy nálezy samotných kusů oblečení, a takových případů máme nejvíce právě z Čosönu. Nejčastěji jsou kusy oblečení nalezeny v hrobkách, někdy si je ale uschovaly i rodiny. V 70. letech 20. století vedly stavby dálnic v Koreji k objevu mnoha hrobek, v nichž se našlo i oblečení.²¹ Nejčastěji to byl oděv, který měl zesnulý na sobě nebo oblečení, použité k vyplnění rakve. Podle konfuciánských zásad se totiž pohřbívalo ve třech vrstvách rakve a prostor byl vykládán oblečením, které většinou neslo známky nošení. Věřilo se, že v posmrtném životě potřebuje člověk oděv, jaký běžně nosil v životě minulém, a ne žádný speciální či nově ušitý oděv. Bohaté rodiny si mohli dovést do hrobek spoustu oděvů a jiných předmětů, zatímco chudí často využívali papír jako náhradu.

Dvorské oděvy a úřednické uniformy jsou také podrobně popsány v mnoha spisech a dílech dynastie I, jako například ve *Velkém zákoníku o správě státu* (*Kjöngguk tädžön*, 經國大典) a manuálu obřadů *Kukdžo orjeüi* (國朝五禮儀, Pět státních obřadů). Obě díla byla dokončena za vlády krále Söngdžonga (成宗, 1457-1497) a později upravena za vlád králů Jöngdžoa, Čöngdžoa a Kodžonga (高宗, 1863-1907)²². Za těchto tří králů byly vydány i další doplňující spisy, které popisovaly obřady a znázorňovaly ceremoniální oděvy královské rodiny a úředníků.

Velký zákoník o správě státu byl vydán roku 1485 a je souhrnem nejen zákonů, ale zahrnuje také zvyky a jsou v něm detailně stanovena pravidla oficiálních oděvů.

---

²¹ *Confucianism Manifested in Korean Dress from the Sixteenth to Seventeenth Centuries*, s. 101

²² Kodžong byl dvacátým šestým králem Čosönu a zároveň jeho prvním císařem. Na trůn nastoupil jako nezletilý a vládl za něj jeho otec, Täwongun, jako princ-regent. V roce 1897 prohlásil Koreu císařstvím a definitivně tak ukončil podřízenost čchingské Číně.

Uvádí materiál pro různé obřadní předměty, určuje, jaké emblémy mají být na uniformách úředníků apod.

Kukdžo orjeüi byl dokončen v roce 1474 a předepisoval, jak se má provádět pět nejdůležitějších obřadů a mimo jiné také uváděl oděvy, jaké byly při daných obřadech předepsané pro krále, královskou rodinu a civilní i vojenské úředníky. Mezi těchto pět státních obřadů patřili: *killje* (吉禮) – obřady zasvěcené předkům či božstvům, *karje* (嘉禮) – svatby královské rodiny, korunovace a oficiální vyhlášení korunního prince a jeho nejstaršího syna, *pillje* (賓禮) – přivítání poselství ze zahraničí, *kullje* (軍禮) – vojenské přehlídky, a *hjungnje* (凶禮) – pohřby.²³ Popisy byly doplňovány také kresbami oděvů, předepsaných pro jednotlivé události.

V roce 1744 byly na rozkaz krále Jöngdžoa sestaveny doplňující spisy ohledně pěti státních obřadů, *Kukčosok orjeüi* (國朝續五禮儀), a *Kukčosok orjeüi posörje* (國朝續五禮儀序例); druhý z nich zahrnoval nákresy. Spisy doplňovaly informace o některé z oslav (zejména *killje* a *karje*, tedy oběti a svatby, korunovace atd.) a o oděvech nejstaršího syna korunního prince, princezny a královny.²⁴ Informace ohledně rituálů, jejich provádění a vhodném oděvu, zaznamenávají také manuály, které si samy sestavovaly jednotlivé rodiny, zejména samozřejmě vyšší vrstvy obyvatelstva.²⁵

Velký zákoník o správě státu a *Kukdžo orjeüi* pevně stanovili, jak se má každý obřad provádět a jaký oděv mají mít ti, co se jej účastní. Každá událost se konala podle těchto pravidel a dále byla také zaznamenávána úředníky dočasných úřadů, které byly zřízeny vždy za účelem dané události. Takto vzniklé dokumenty a záznamy jsou označovány souhrnně termínem *üigwe* (儀軌). Lze v nich najít podrobné popisy konkrétních událostí, jako jsou např. svatby, pohřby, oslavy narozenin apod. Zaznamenávalo se společenské postavení, hodnost i oděv každého, kdo se zúčastnil. Popisy byly často doprovázeny nákresy procesí, na nichž bylo možné vidět oděvy všech přítomných (nebylo ale zvykem do těchto nákresů zahrnovat krále, jedná se tudíž pouze o oděvy příslušníků královské rodiny, úředníků a dalších přítomných)²⁶. Ačkoliv spisy

---

²³ *Joseon Royal Court Culture*, s. 56

²⁴ *Čosön sidä uri ot*, s. 7

²⁵ *Confucianism Manifested in Korean Dress from the Sixteenth so Seventeenth Centuries*, s. 102

²⁶ *Joseon Royal Court Culture*, s. 24

ũigwe vytvořené před japonskou invazí (1592) byly zničeny, dochovalo se množství těch z pozdějších dob a slouží nám jako další zdroj poznatků o dvorském oděvu.²⁷

Stejně tak jsou dokladem dobového odívání portréty vladařů, jejich rodin a vysokých úředníků, o jejichž okolnostech je rovněž možné se dočíst ve spisech *ũigwe*.

V průběhu celého Čosŏnu historikové pečlivě sepisovali záznamy o všem, co se každý den odehrávalo na dvoře v přítomnosti krále a tyto zápisy byly vždy po smrti krále shromážděny a později vydány. Kompilace análů, které pokrývají dobu mezi lety 1413-1865 a zahrnují celkem 1893 svazků, se nazývá *Čosŏn wangdžo sillok* (朝鮮王朝實錄), tedy Pravdivé zápisy o panování králů Čosŏn. Historikové následovali krále při všech jeho činnostech a na všech místech, s výjimkou jeho soukromých komnat. Byli přítomni při audiencích, královských lekcích i vyjíždkách mimo palác a jejich zápisy doprovázely i zmínky o oděvu, jaký měl král v daný okamžik na sobě, popřípadě o změnách, jaké se král a vláda rozhodli v systému odívání učinit.

Zmínky o korejském oděvu jsou také zaznamenány např. v poznacích z cest raných evropských cestovatelů, kteří v Koreji určitý čas pobývali.

---

²⁷ *Euigwe and the Documentation of Joseon Royal Court Ritual Life*, s. 113

3 Materiály a tkalcovské techniky

Stejně jako byl oděv samotný ukazatelem společenského postavení každého jedince, prvky odlišující chudé vrstvy obyvatelstva od bohatých a aristokracii od královského dvora najdeme i v materiálech, z nichž byl oděv vyráběn. Látky, jaké se používaly k ušití oděvů vyšších vrstev, byly převážně kvalitnější a honosně zdobené, jako demonstrace bohatství a moci. Vzhled dokončeného oděvu byl také do jisté míry ovlivněn zvoleným materiálem.

Nejprve měl oděv především praktický účel a využívalo se jednoduše získaných či vyrobených materiálů jako je například kůra stromu či kůže sešitá pomocí zvířecích kostí. Později se začalo tkát a nejstarší dochované materiály na Korejském poloostrově, jako například šicí jehly, pocházejí z doby neolitu. První látkou, která se využívala k výrobě oděvů, bylo konopí²⁸ spolu s hedvábím. Nejstarším dochovaným oděvem z vykopávek byl právě oděv ušitý z konopí, a to z období Korjō.²⁹ „Konopí je lýkové vlákno konopí setého, patřícího k nejstarším pěstovaným vláknitým rostlinám. Vlákno se získává ze stonků a podobá se lnu. Je však hrubší.“³⁰ Konopí je silnou, odolnou látkou, kterou používaly především chudší vrstvy obyvatelstva. Ovšem nejkvalitnější konopí, vyráběné v provincii Andong, bylo v oblibě i u vyšších vrstev obyvatelstva.

Oproti tomu hedvábí je mnohem jemnější a poddajnější a bylo vhodným materiálem i pro potřeby královského dvora. V Číně byla výroba hedvábí známá již v neolitu, a odtud byla kolem roku 200 př. n. l. importována do Koreje. Vlákna se získávají z kokonu bource morušového, který je uměle vyšlechtěn a pěstován výhradně za účelem výroby hedvábí. Získaná látka je hebká a lesklá.

Pro korejský dvorský oděv se jako materiál využívalo několik různých druhů hedvábí. Základním druhem je jemné hedvábí³¹, které je tenké, ale zároveň neprůhledné a dostatečně teplé i pro zimní období. Používá se i při šití a vyšívání. Dalším druhem je

---

²⁸ Sambe neboli *mapcho* (麻布). *Pukpcho* (北布) bylo pak označením pro konopí, které se vyrábělo v severní části Koreje, a které bylo považováno za kvalitnější než to z jižních oblastí, nazývané *jōngpcho* (嶺布). Nejvyššímu konopí z oblasti Andong se říkalo *Andongpcho* (安東布).

²⁹ Tento oděv byl jedním z 11 předmětů nalezených v roce 1997. (*Hanbok: The Art of Korean Clothing*, s. 50)

³⁰ *Abeceda textilu a odívání*, s. 102

³¹ Korejsky *mjōngdžu* (明紬)

neprůhledné hedvábí³², které je poměrně těžké a často se používalo pro zimní oblečení. Toto neprůhledné hedvábí se dělí na tři další typy: podobně těžký satén a damašek a o něco těžší brokát³³, který může být vzorovaný stejnou barvou jako látka nebo i barvami jinými. Dále se z vláken bource morušového daly vytvořit vyztužené hedvábné gázy nazývané *sa* (紗) a *ra* (羅)³⁴, které byly tenče utkané a prodyšné. Byly téměř průhledné a vhodné jako letní materiál.

Hedvábí bylo nejčastější volbou pro oděvy královské rodiny, civilních i vojenských úředníků a příslušníků jangbanské vrstvy celkově. Hedvábí se používalo i na jiné části oděvu, jako například klobouky a jiné pokrývky hlavy nebo boty.

Ramie³⁵ byla dalším materiálem, jehož výroba byla převzata z Číny. Jedná se o kvetoucí rostlinu z čeledi kopřivovitých a z jejích stonků se získávají vlákna k výrobě pevné a odolné látky. Ramie je známa pro svou schopnost udržovat tvar a brání mačkání oděvu. Nebyla sice tak pevná jak konopí, patřila ale mezi dražší látky a šily se z ní tudíž i oděvy pro vyšší vrstvy. Čištění ramie bylo však náročné – muselo se do ní tlouct dřevěnými palicemi na kamenném podkladu, aby se zbavilo škrobu. Nejznámější byla ramie z oblasti Hansan v jižní provincii Čchungčchong³⁶, která byla tenká, ale silná a byla natolik kvalitní, že byla v období Korjō posílána jako dar do tchangské Číny.

Bavlna³⁷ byla oproti výše zmíněným látkám importována poměrně pozdě – až v roce 1363 za období Korjō, a to z jüanské Číny. Ačkoliv v Číně samotné je její využití doloženo již před počátkem letopočtu, hospodářského významu dosáhla až o tisíc let později³⁸. Vyrábí se ze semen různých odrůd bavlníku, a je to látka, která se snadno barví. Bavlna přispěla k rozvoji v oblasti textilií a rozvinula hlavně oděv prostého lidu,

---

³² Korejsky *pidan* (緋緞)

³³ *Kongdan* (貢緞), *mobondan* (模本緞) a *jangdan* (洋緞) se, v tomto pořadí, překládají jako satén, damašek a brokát, ačkoliv plně neodpovídají svým evropským ekvivalentům. (*Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 42)

³⁴ Existovaly také vzorované verze tohoto hedvábí, které se pak nazývaly podle daného vzoru, např. *hwamunsa* (花紋紗) bylo *sa* se vzorem květin, *unmunsa* (雲紋紗) se vzorem mraků atd. Rovněž bylo více druhů gáz, jako např. *hangna* (亢羅), které ovšem nemuselo být vždy z hedvábí – existovaly i verze z ramie nebo z bavlny.

³⁵ Korejsky *mosi*

³⁶ Této ramii se proto říkalo *Hansan mosi*.

³⁷ Korejsky *mjōn* (綿). Nejlepší bavlna z oblastí Songdo, Čindžu a Nadžu byla jemná jako hedvábí.

³⁸ Čína. *Země hedvábí*, s. 15

později byla ale využívána i ve vyšších vrstvách. Byla dostatečně teplá a zároveň levná co se týče produkce i případného barvení.

Mezi další materiály, používané méně nebo jen na různé menší části oděvů, patří např. vlna, kožešiny a kůže, plst', papír (např. na vyztužení snímatelného límce u kabátků a rouch). Dále se také využívalo zlata, stříbra, nefritu, slonoviny či dřeva na různé ozdoby, doplňky nebo předměty používané k obřadním účelům. Najdeme i tak nezvyklé materiály jako jsou třeba tygří vousky nebo roh nosorožce či buvola, který se nejčastěji používal k výrobě opasků.

V přísně hierarchické společnosti Čosönu platila pravidla i ohledně výběru látek a materiálů, například zdobeného hedvábí či konkrétních vzorů, které byly určeny jen pro vyšší vrstvy nebo královskou rodinu. Hedvábí se vzorem mraků, které jsou jedním z deseti symbolů dlouhověkosti a představují všemohoucnost, bylo vyhrazeno pouze pro královskou rodinu a vysoce postavené úředníky. I mezi jangbany existovala omezení, například úředníci nižších hodností nesměli používat látky vysoké kvality (jako byly hedvábné gázy *sa* a *ra*, damašek, brokát ani zdobené hedvábí), ačkoliv bylo toto pravidlo často porušováno.³⁹

Rovněž použití určitých barev bylo omezeno, jako například červené, která byla barvou královskou, a žluté jakožto barvy císařské. Mezi prostými lidmi se všeobecně nejčastěji nosilo bílé oblečení, protože tak odpadly náklady za barvení. Ve vyšších vrstvách tomu bylo samozřejmě jinak; nejvíce využívanými barvami na královském dvoře za dynastie I byla červená, černá, modrá, žlutá a jejich různé odstíny.

Výběr materiálu dále závisel také na počasí a ročním období. Chladnější počasí vyžadovalo silnější látky podšité kožešinou, což bylo zvykem hlavně v severních oblastech. V případě obřadních a formálních oděvů byla podšívka většinou z jemného hedvábí. Pro většinu z těchto oděvů také existovaly verze z odlišných materiálů pro teplé a chladné počasí.

Technika tkaní byla převzata z Číny a údajně dále vyvážena, spolu s technikou barvení textilií, z království Päkče do Japonska.⁴⁰ Pro studium těchto technik jsou důležité kusy látek, nalezené v Hrobce létajícího koně⁴¹, datované do 5. nebo 6. století.

---

³⁹ <http://blog.naver.com/un0407/60170616928>

⁴⁰ *Hanbok, The Art of Korean Clothing*, s. 33

⁴¹ Čchonmačchong (天馬塚), hrobka neznámého sillského krále v Kjöngdžu (domnělá hrobka krále Čidžunga, 智證, 500-514)

Každý materiál měl odlišný způsob zpracování a následného tkaní, které bylo v Koreji běžné již od 1. století. „Tkaní je vzájemné opakované provazování a sjednocování soustavy osnovních a útkových nití v plošnou textilií pomocí některého ze tří systémů vazeb na tkalcovském stavu.“⁴² Těmito třemi základními systémy, kterých se využívalo i v Koreji, se rozumí plátňová, keprová a atlasová vazba. Plátňová vazba je nejjednodušší druh vazby, připomíná šachovnici a používá se u všech druhů tkanin. Vazba keprová vytváří šikmé vroubky a používá se u nejrůznějších druhů látek, nejčastěji tkanin a podšívek. A vazba atlasová se nejčastěji používá u hedvábnických tkanin.⁴³

Pomocí vazeb nebo i jiných technik byly na tkaninách také vytvářeny vzory, na rozdíl od vytváření vzorů barvením, jak bylo zvykem v západních zemích. Barviva se v Koreji využívala především na obarvení celé textilie. Pro většinu látek byla barviva vzácná (s výjimkou již zmíněné bavlny, jejíž barvení bylo méně nákladné), a tudíž vyhrazena jen pro vyšší vrstvy obyvatelstva. Oděv byl často zkrášlen také různými výšivkami a nášivkami, které pravděpodobně přišly do Koreje z Číny spolu s buddhismem, ačkoliv nejstarší dochované máme až z doby Čosönu.⁴⁴ Vrcholu ve vývoji dosáhlo vyšívání právě za dynastie I, což můžeme vidět na obřadních oděvech a různých uniformách úředníků a královské rodiny. Nejčastěji se na textilie vyšívaly různé příznivé symboly, například některé z deseti symbolů dlouhověkosti.

---

⁴² *Abeceda textilu a odívání*, s. 233

⁴³ *Abeceda textilu a odívání*, s. 11, 96, 171 a *Čína. Země hedvábí*, s. 19

⁴⁴ *Hanbok: The Art of Korean Clothing*, s. 43

4 Běžný oděv a jeho části

Tradiční mužský korejský oděv sestával ze dvou nejdůležitějších částí – kabátku a kalhot, byl doplněn botami, ponožkami, pokrývkou hlavy a případně svrchním pláštěm. Vzhled oděvu se již od dávných dob lišil podle společenského postavení, hodnosti či povolání. Dvorský a obřadní oděv byl silně ovlivněn zahraničním, zejména čínským, vlivem, a přestože byl čínskému oděvu velmi podobný, v průběhu staletí se měnil a uzpůsoboval korejskému prostředí. Jak již bylo zmíněno, tradiční korejský oděv se často nosil jako spodní vrstva pod ceremoniální roucha.

Mužský oděv měl především vyvolávat pocit důstojnosti, v případě krále a královské rodiny pak také moci. Jedním z prvků, které měly zdůraznit důstojnost, byl klobouk, důležitá součást téměř každého oděvu. G. W. Gilmore⁴⁵, jeden z raných návštěvníků Koreje, ji v roce 1886 pojmenoval „zemí klobouků“, jelikož každému oděvu, který viděl kolem sebe, vévodila pokrývka hlavy – od impozantních čapek krále a úředníků až po obyčejné slaměné klobouky prostých lidí.

Klobouk byl důležitou součástí oděvu v průběhu celých korejských dějin. Ukazovat hlavu bez pokrývky bylo považováno za nevhodné, proto existovala celá škála odlišných klobouků, které symbolizovaly postavení osoby, jež ho nosila, či formálnost a důležitost daného obřadu. Podle těchto a dalších funkcí jsou rozděleny do několika kategorií: klobouky typu *kõn* (巾) slouží k jednoduchému přikrytí hlavy, *ip* (笠) jsou klobouky s krempou, *mo* (帽) pak klobouky praktického využití a čapky neboli koruny *kwan* (冠) označují hodnost.⁴⁶ Klobouky s krempou byly velice oblíbené, ale většinou se nosili jen venku, popřípadě při vykonávání úřadu. Pro *jangbany* bylo pravidlem nosit klobouky i doma, pokud například přijímali hosty, král se zase většinu času nacházel uvnitř budov. Vznikly tudíž druhy klobouků bez krempe, jaké se dali nosit i uvnitř – *kwan* a *kõn*.

Nejčastěji nošeným byl klobouk, nazývaný *kat*, vyrobený z koňské žíně nebo velmi jemných bambusových vláken, přetažených přes dřevěnou kostru, která byla po

---

⁴⁵ G. W. Gilmore byl jedním z učitelů v Královské škole (Jukjõng kongwõn, 育英公院), která byla založena roku 1886 jako jedna z prvních moderních škol v Koreji a měla učit především angličtinu, ale také přírodní vědu, matematiku apod. Na škole studovalo také třicet pět studentů z královské rodiny. (více v Park, Namgi – Weidman, John. *Higher Education in Korea: Tradition and Adaptation*. Routledge, 1999.)

⁴⁶ *Traditional Korean Costume*, s. 18

dokončení klobouku odstraněna. Materiál se potíral vrstvou lepidla a černého inkoustu, aby držel pohromadě a zároveň, aby byl odolnější. *Kat* měl širokou krempu a byl konstruován tak, aby v něm byl prostor na vlasy sčesané do drdolu na vrcholku hlavy. Byl připevněn šňůrkou, která se zavazovala pod bradou.

Čelenka *manggŏn* (網巾), která se nosila pod kloboukem, měla chránit vlasy, aby se nerozcuchaly. I čelenka byla z koňské žíně a zavazovala se vzadu. *Kat* byl nejlehčím z klobouků, nechránil před deštěm, větrem ani sluncem a byl natolik průhledný, že přes něj byl vidět drdol i čelenka. Ozdobnou funkci plnily u tohoto klobouku závěsky s korálky, které byly vyrobeny z materiálů podle postavení jeho nositele. U černého klobouku *hŏngnip* (黑笠), jaký nosili i úředníci, byly korálky většinou z želvoviny, používaly se ale i materiály jako dřevo, nefrit, slonovina, sklo atd. Sklo bylo napodobeninou želvoviny a nejspíš si jej vybírali bohatí jangbané, kterým ovšem nebylo kvůli postavení dovoleno použít želvovinu.⁴⁷

Kat se začal nosit již za období Korjŏ pod vlivem mingské Číny. Od 15. století byl *kat* součástí šatníku pouze vyšších vrstev obyvatel; prostí lidé měli zakázáno jej nosit (až do uvolnění roku 1895) a namísto toho jim byly určeny jiné druhy klobouků. V průběhu éry u něj došlo pouze k malým změnám; na počátku dynastie byly v oblibě klobouky s širší krempou, v pozdější době se obvod zmenšoval (ve 20. století se nosil *kat* s šířkou 30cm, zatímco dřívější klobouky dosahovaly až 70cm).⁴⁸ Důvodem zmenšení mohla být také jistá nepraktičnost širokého klobouku.

Kŏn, klobouky určené k nošení uvnitř v budovách, byly z počátku dynastie většinou látkové, v pozdním Čosŏnu se pak často vyráběly z koňské žíně nebo dokonce z lidských vlasů – takové klobouky byly považovány za nejkvalitnější.⁴⁹ Stejně jako oblečení se často vrstvily i pokrývky hlavy – úřednický klobouk, který se původně nosil samostatně, se později začal nosit i pod kloboukem *kat*.

Kwan byl druh strukturovaných čapek, symbolizujících postavení a nejvíce využívaných při obřadech a jako součást královského oděvu. Většinou byly zdobené a hodnost jejich nositele se dala rozeznat pomocí odlišeného počtu rýh či poschodí čapky.

Existovaly také zimní čapky, podšíváné kožešinou a zdobené korálky či štrápci. Nosili je i úředníci, u nichž se na začátku Čosŏnu lišil materiál podle hodnosti, ale staly

---

⁴⁷ *Traditional Korean Costume*, s. 30

⁴⁸ *Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 87

⁴⁹ *Traditional Korean Costume*, s. 20

se oblíbené hlavně u prostých lidí. Stejně jako *kat* se zavazovaly pod bradou a nejčastěji byly ušité ze saténu a bavlny.

Více praktičtějšími součástmi oděvu byla obuv a ponožky. Korejský styl bot je charakteristický mírně zvednutou špičkou. Na výrobu bot se používaly materiály, jako byla kůže, hedvábí, dřevo a sláma. Pro *jangbany* byla nejčastější obuv z kůže potažená hedvábím, většinou damaškem a s okrasnými nášivkami na prstech a patách. Takovému druhu bot se říká *tchäsahje* (太史鞋), byly nízké a nosili je například i úředníci k jednomu z ceremoniálních oděvů.

Boty do deště byly kvůli praktičnosti populární spíše mezi prostými lidmi a říkalo se jim různě podle materiálu, z něhož byly vyrobeny. *Čipsin* byl název slaměných bot, boty *mitchuri* se vyráběly z konopí, *namaksin* pak ze dřeva – za nejkvalitnější se považovalo dřevo z paulovnie či vrby.⁵⁰ Ačkoliv se zpočátku nosily i ve vyšších vrstvách, postupně byly nahrazeny obuví z materiálů lepší kvality, než je sláma a konopí – například kůží. Aby byla kůže voděodolná, namočila se do oleje (vyráběného z rostliny, nazývané *perila*⁵¹) a nechala se v něm nasáknout po celý měsíc. Většinou se používala tvrdší kůže z krav nebo koní, aby byla odolnější. Kožené voděodolné obuvi se říkalo *činsin* nebo *čingsin* (podle cvočků, které se vrážely do podrážky) a nošená *jangbany* byla tvarovaná podobně jako kožené *tchäsahje*.

Dalším druhem bot byly kozačky (do půlky lýtek) z černé kůže nebo plstě a červeným zdobením, jakým se říkalo *hŭkhwa* (黑靴) a nosili je úředníci ke svým uniformám. Kromě vysokých *hŭkhwa* se ale nosila další řada nízkých kožených nebo plstěných bot nebo také kožená verze *mitchuri*.

Ponožky měly rovněž zvednutou špici a celkově měly podobný tvar jako boty, aby se do nich pohodlně vešly. Většinou byly čistě bílé, zdobené byly akorát dětské ponožky, které byly barevně vyšívané a dekorované střapci na prstech a červenými stuhami kolem kotníku. Takové ponožky se nosili zejména při příležitosti prvních narozenin dítěte, které byly důležitou oslavou. Vyrobené z bavlny nebo v dřívější podobě z konopí, ponožky se nosily již od doby Tří království. V zimě byly podšité tenkými vrstvami vaty. Jejich zvláštností je, že na rozdíl od dnešních ponožek drží tvar, i pokud nejsou na noze.

---

⁵⁰ *Traditional Korean Costumes*, s. 153

⁵¹ *Perila* křovitá je bylina z rodu hluchavkovitých, pocházející z Číny a Indie.

Základními částmi korejského mužského oděvu byl kabátek a kalhoty, které nosili prostí lidé, ale které byli také součástí oděvů vyšší vrstvy obyvatelstva, ačkoliv nejčastěji jen jako spodní oděv. Kabátek, nazývaný *čōgori*, byl ušitý z různých materiálů podle ročního období – v zimě z bavlny a silnějšího hedvábí, v létě z tenkého hedvábí či lna. Kabátky nemusely být jednobarevné, často se lišila barva límce, lemu u rukávů a vsuvek v podpaží, které byly nejčastější na oděvech jangbanů. Mužský kabátek nebyl, zvláště ve vyšších vrstvách, vnímán jako venkovní oděv, a proto se přes něj nosila celá škála pláštíků nebo formálních a obřadních rouch.

V průběhu historie se měnil tvar kabátků i rouch. Nejčastějšími změnami bylo zužování nebo naopak rozšiřování rukávů, zkracování délky a prohloubení či změna tvaru výstřihu. K výstřihu a lemu rukávů byl připevněn úzký pruh bílé látky, vyztužený papírem, tedy prakticky druhý límec, který byl ovšem snímatelný. Sloužil jednak jako dekorace, především ale z praktických důvodů. Oděv se nejčastěji zašpinil u krku a na lemu rukávů, bylo proto snazší jednoduše vyprat snímatelný límec nebo jej vyloženě vyměnit za nový.⁵²

Přes *čōgori* se mohla nosit také krátká vesta bez rukávů, která se zapínala uprostřed, na rozdíl od kabátku, který se převazoval pomocí stuhy z levé strany na pravou. Zadní část vesty byla o něco delší než ta přední a sloužila nejen jako ochrana před zimou, ale také jako dekorace. Vesta pro jangbany byla většinou z hedvábí a rovněž k ní mohl být přišit snímatelný límec. Pravděpodobně nemusel být ale tak často vyměňován, jelikož se vesta nosila přes kabátek a nepřišla tak do styku s kůží.⁵³ Barva podšívky byla často odlišná, vytvářející kontrast mezi oběma barvami.

Kalhoty (*padži*) mohly být, stejně jako kabátky a vesty, jak svrchním oděvem, tak i spodním. Jelikož byly široké, musely se převazovat okolo kotníků, a to zvláště pokud sloužily jako venkovní oděv při aktivitách, kde by široké kalhoty mohly být nepraktické. Opět se lišily verze zimních a letních kalhot – první byly podšité, zatímco druhé z lehkého, prodyšného materiálu. Mezi nejčastější barvy kalhot patřily světle šedivá, bílá nebo světle fialová; poslední z barev byla nejčastější u kalhot pro chlapce.

Nejdůležitější součástí oděvu příslušníků vyšších tříd, od jangbanů a úředníků až po krále a prince, byl plášť nebo roucho, které se nosily přes kabátek a kalhoty, případně ještě vestu. Spolu s kloboukem měli vyvolávat pocit důstojnosti a byli

---

⁵² Hanbok: the Art of Korean Clothing, s. 56

⁵³ Traditional Korean Costume, s. 217

povinnou součástí šatníku vyšších tříd, ať už jako oděv venkovní nebo vnitřní. Kromě ceremoniálních rouch a uniforem existovaly také pláště, jaké nosili jangbané a úředníci jako běžný oděv.

Čchangüi (警衣)⁵⁴, plášť s širokými rukávy a rozparkem na zadní části, byl nejčastěji běžně nošeným pláštěm mezo úředníky či jangbany. Úředníci jej nosili buď jako každodenní oděv nebo jako spodní vrstvu pod uniformu či obřadní roucho. Podobného typu byl *čungčchimak*, s jediným rozdílem v rozparku, který nebyl vzadu, ale po obou stranách od podpaží po celé délce pláště. Ten se ovšem začal nosit až v druhé polovině Čosönu, po japonské invazi v roce 1592. Nosil se spolu s nízkými botami *tchäsahje* a velmi úzkým opaskem, který připomínal spíše provázek. Oba pláště je možné vidět v mnoha barevných verzích, např. bílé, hnědé, modré či zelené. Zavazování bylo stejné jako u kabátků, tedy pomocí stuhy z levé strany na pravou

Za doby krále Mjōngdžonga (明宗, 1545-1567) se poprvé objevuje plášť *topcho* (道袍), ačkoliv existují i domněnky, že vycházel z již existujícího pláště.⁵⁵ Nosili jej učenci i jangbané. S reformou v roce 1884 a zjednodušením oblečení se začal nosit *turumagi*, plášť s úzkými rukávy, který vznikl pod vlivem ostatních plášťů, které se v průběhu Čosönu nosili. Ke konci dynastie byly oděvy s širokými rukávy zakázány a všichni tudíž začali nosit *turumagi*, dokonce i muži a ženy bez rozdílu, jako tomu bylo naposled za dob Tří království.⁵⁶

---

⁵⁴ Říkalo se mu také *táčchangüi* (大警衣).

⁵⁵ *Čosön sidä uri ot*, s. 84

⁵⁶ *Čosön sidä uri ot*, s. 86

5 Ceremoniální a formální oděv

Ceremoniálním a formálním oděvem je míněn oblek, jaký je vyžadován pro vykonání určitého obřadu nebo uniforma spojená s postavením či úřadem, a tudíž na rozdíl od oděvu běžného nepoukazuje pouze na společenské postavení, ale také na hodnost jeho nositele. V průběhu roku se král, jeho rodina a úředníci účastnili mnoha každoročních obřadů i událostí mimořádných. A každá z těchto událostí vyžadovala jeden z ceremoniálních oděvů, určených králi, korunnímu princovi i úředníkům, účastnících se obřadu. Čím důležitější byla událost, tím honosnější musel oděv být.

Existuje několik způsobů, jak rozdělit ceremoniální oděvy do jednotlivých kategorií. V pozdním Čosönu se používalo zjednodušené rozdělení, obsahující tři hlavní kategorie. První a nejvyšší z nich je *tärjebok* (大禮服), doslova „velký ceremoniální oděv“, který se nosil při nejdůležitějších státních záležitostech, jako byly oběti královským předkům a božstvům, svatby či korunovace. Pro krále a korunního prince byl tímto nejvyšším ceremoniálním oděvem *mjõnbok* (冕服), pro ostatní prince *talljõng* (團領)⁵⁷ a pro úředníky pak *čebok* (祭服).

Druhou kategorií byl *sorjebok* (小禮服), tedy „malý ceremoniální oděv“, který se nosil při méně důležitých událostech. Patří mezi ně např. ranní shromáždění úředníků nebo uvítání diplomatických vyslanců (s výjimkou těch z Číny, pro něž byl předepsán nejvyšší ceremoniální oděv). Jak pro krále, korunního prince i úředníky byl tímto oděvem nejčastěji *čobok* (朝服).

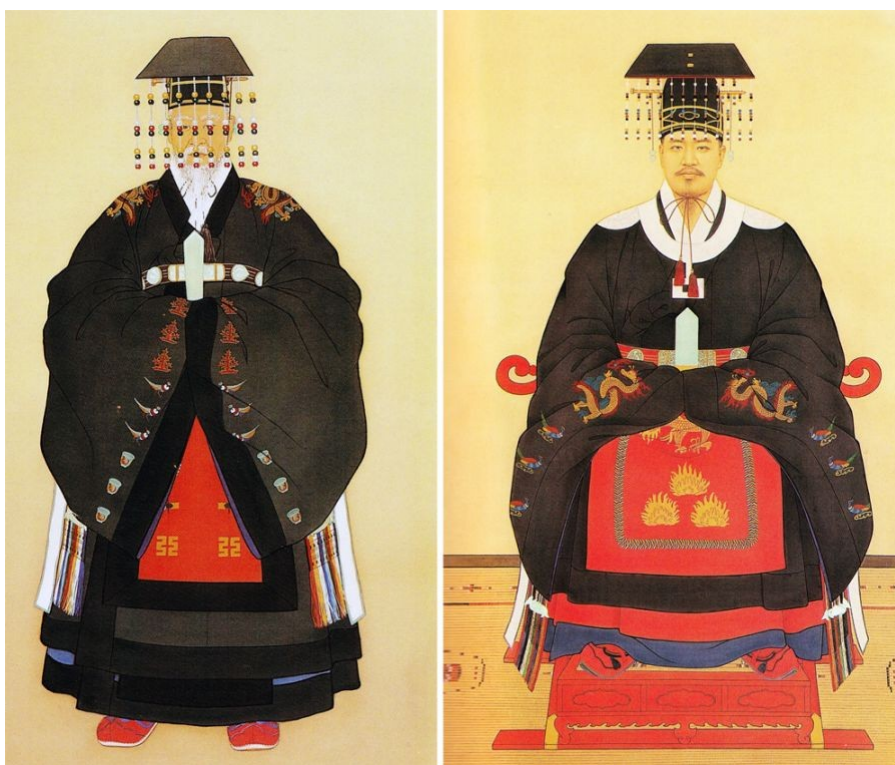
Poslední kategorií byl oděv formální, který se nosil běžně, tedy *sangbok* (常服) a sem spadalo královské dračí roucho (pro krále i korunního prince a jeho nejstaršího syna) a úřednická uniforma.

---

⁵⁷ Také nazývaný jednoduše *tärjebok*, jelikož *talljõng* byl rovněž úřednickou uniformou.

5.1 Oděv královské rodiny

5.1.1 Mjõnbok: nejvyšší ceremoniální oděv

Obrázek 2 Královský *mjõnbok* s devíti symboly (vlevo) a Sundžong (純宗, 1907-1910) vyobrazený v císařském *mjõnboku* s dvanácti symboly (vpravo).

(Zdroj: Čosõn sidã uri ot)

Jako nejvýše postavený oděv nosil král a korunní princ *mjõnbok*, a to při těch nejdůležitějších státních obřadech a událostech. Mezi ně spadaly oběti předkům v královské svatyni Čongmjo (宗廟)⁵⁸ nebo oběti božstvům⁵⁹, svatby a korunovace, ale také příležitosti jako povýšení do šlechtického stavu, přivítání císařského poselství z Číny, audience na Nový rok nebo příležitostně i setkání s vysoce postavenými úředníky. Při každodenních ranních audiencích se sice nosil méně formální oděv, *mjõnbok* se ale využíval při zvláštních shromážděním, která se konala čtyřikrát do měsíce – každého 5., 11., 21. a 25. dne v (lunárním) měsíci. Při těchto slyšeních

⁵⁸ Svatyně Čongmjo se nachází v Sõulu v blízkosti královských paláců Čchangdõkkung (昌德宮) a Čchanggjønggung (昌慶宮), s nimiž byla za dob Čosõnu propojena.

⁵⁹ Věřilo se, že na štěstí krále mělo přímý vliv sedm božstev (bůh lidského osudu, bůh domovů, bůh kuchyňského krbu, bůh střeš, bůh městských bran, bůh veřejných poprav a bůh státních cest) a i ti měli své místo v královské svatyni Čongmjo. (více např. v *Joseon Royal Court Culture*, s. 239)

předstupovali úředníci před krále, aby vyjádřili svou pokoru a zároveň ho informovali o státních záležitostech.⁶⁰ *Mjõnbok* byl také posledním oděvem krále, v němž byl uložen do rakve.

Pro přivítání poselství z ciziny byl pořádán speciální rituál⁶¹, konala se oslava na jejich počest a vše muselo být co nejokázalejší, zvláště pokud se jednalo o vyslance z Číny. Král i celý jeho doprovod tudíž musel být oděn v co nejvíce ceremoniální oděv.

Stejně tak tomu bylo při obětech předkům, které byly v konfuciánském Čosõnu jedním z nejdůležitějších obřadů vůbec. Bylo povinností každého mužského potomka, krále nevyjímaje, aby se staral o duše svých předků a chystal jim jídla, aby nehladověly. Obřady se konaly pětkrát do roka, vždy před desátým dnem 1., 4., 8., 10. a 12. lunárního měsíce, ale také mimo tato období při zvláštních příležitostech, jako byla například výročí smrti, která vyžadovala zvláštní obřady. Věřilo se, že duše předků přebývají v náhrobních destičkách, které byly v případě královské rodiny přechovávány v královské svatyni (po dobu prvních tří let po smrti však destička zůstávala v palácových prostorech).⁶²

V den obřadů vyrazilo z paláce do svatyně Čongmjo velké procesí a celý obřad sestával z několika částí, např. rituálů svolávání duší nebo také různých tanečních představení.⁶³ Celé události předsedal sám král a po většinu času měl na sobě *mjõnbok*, ačkoliv při určitých částech mohl mít oděv jiný a lze najít i výjimečné případy, kdy byl král po celou dobu oděn do jiného roucha. Obřadu se samozřejmě účastnil i korunní princ, rovněž oděn do *mjõnboku*, pro ostatní prince pak byla vyhrazená jiná ceremoniální roucha.

Mjõnbok se nosil od dob krále Kongmina, tedy od 14. století, a svůj vzor má v čínském ceremoniálním rouchu, kterému je nejvíce podobný střihem, zobrazenými symboly a čapkou, jaká se k němu nosí. Na rozdíl od čínského roucha s dvanácti symboly má však na znamení podřízenosti Číně symbolů pouze devět. Až když se Kodžong prohlásil císařem, byl ustanoven *mjõnbok* s dvanácti symboly, podle vzoru

---

⁶⁰ Těmto ranním shromážděním se říkalo *čočcham* (朝參) a konala se, stejně jako každodenní ranní shromáždění úředníků a krále, v trůnním sále paláce. (*Joseon Royal Court Culture*, s. 21)

⁶¹ Říkalo se mu *jõngčchikũ* (迎勅儀) a byl jedním z obřadů *karje*.

⁶² *Joseon Royal Court Culture*, s. 230

⁶³ *Joseon Royal Court Culture*, s. 261

mingské Číny. Symboly jsou zcela shodné s těmi na oděvu čínského císaře, jen s menšími grafickými rozdíly.⁶⁴

Jak *mjõnbok* s devíti symboly⁶⁵, tak i ten s dvanácti⁶⁶ měly oba stejné části, až na drobné detaily rozlišující postavení krále od císaře. Ve srovnání s ostatními královskými oděvy měl *mjõnbok* nejvíce částí, na znamení toho nejhonosnějšího oděvu, jaký král mohl obléci.

Oděv korunovala čapka podobná taláru, které se říká *mjõlljugwan* (冕旒冠)⁶⁷. Stejně jako její čínský vzor měla vepředu i vzadu závěsky s korálky, jejichž počet se řídil stejným pravidlem jako počet symbolů na rouchu. Devět závěsků s devíti korálky na každém z nich (vepředu i vzadu) patřilo k rouchu se stejným počtem symbolů, tedy k oděvu krále. Dvanáct závěsků s dvanácti korálky na každém z nich byl pak oděv, jaký se nosil od doby císaře Kodžonga. Počet se také lišil pro čapku korunního prince, která měla pouze osm závěsků s osmi korálky, a jeho nejstaršího syna, která jich měla sedm. Závěsky měly symbolicky zabraňovat králi v tom, aby neviděl nic nežádoucího. Stejně tak měly závěsky přes uši zabránit tomu, aby král neslyšel nic nepatřičného.⁶⁸

Přední strana čapky byla mírně snížená, zatímco zadní část zvednutá, povrch plochy byl pokrytý černým hedvábím, spodní část pak byla podšita hedvábím červeným. Korálky na závěscích byly v pěti barvách: červené, bílé, modré, žluté a černé nebo zelené a nejčastějším materiálem byl nefrit. I počet barev se snižoval s počtem nefritových korálků pro jednotlivé hodnosti. Pět různých barev bylo pro čapku krále a císaře, tři pro korunního prince a jeho nejstaršího syna. Spodní část čapky byla zdobená zlatem a protnutá zlatou jehlicí, celá čapka se pak uvazovala hedvábnými šňůrkami pod bradou.

Svrchní roucha⁶⁹ *mjõnboku* bylo většinou černé, ačkoliv na začátku dynastie existovala i modrá varianta. Charakteristické byly jeho široké rukávy a široký snímatelný límec. Stejně jako tradiční kabátky a pláště se zavazovalo pomocí stuhy, která byla ze stejného materiálu a barvy jako roucha a byla jeho součástí. Na králově

---

⁶⁴ Čína. *Země hedvábí*, s. 102

⁶⁵ Korejsky *kudžangbok* (九章服)

⁶⁶ Korejsky *sibidžangbok* (十二章服)

⁶⁷ *Mjõnpchan* (冕版) byl název plochy podobné taláru a *rju* (旒) název závěsků s korálky, odtud tedy název celé čapky.

⁶⁸ *Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 64

⁶⁹ Korejsky *úi* (衣)

rouchu bylo zobrazeno pět z devíti symbolů, zakomponovaných do celého ceremoniálního oděvu. Na obou ramenech byl vyšit drak, který měl symbolizovat vznešenost a nadpřirozenou moc panovníka. V horní polovině zad byly vyobrazeny hory, představující stálost a klid. Nad lemem rukávů se nacházely zbylé tři symboly, zobrazené vždy po trojicích na obou stranách: jako první plameny na znamení jasnosti, další v pořadí byli bažanti, představující krásu a eleganci a poslední byly obětní poháry na víno, symbolizující synovskou oddanost. Na pohárech byly vyobrazeny tygr a opice, představující udatnost a moudrost.

V případě císaře byly symboly na svrchním rouchu zcela odlišné. Namísto draka byly na ramenou slunce a měsíc, nesoucí význam bezpečnosti, jelikož jasně září a ochraňují nás. V motivu slunce byl ještě zakomponován třínohý kohout a v měsíci zase králík nebo žába, připravující nápoj nesmrtelnosti. Draci byli zobrazeni nad lemy rukávů, spolu s bažanty, a hory zůstaly na stejném místě na zádech. K horám ale přibylo ještě souhvězdí Velkého vozu, které doplňovalo význam slunce a měsíce. Všechny tři dohromady značily nebe, zatímco ostatní symboly na císařově svrchním rouchu představovaly mraky a déšť, a spojení těchto symbolů mělo značit císařovu bezmeznou moc nad vším ostatním.⁷⁰

Korunní princ měl pouze tři symboly na svrchním rouchu, a to plameny, bažanty a poháry na víno. Plameny zaujímaly místo králových draků na obou ramenech, byly ale také znovu zobrazeny podél rukávů spolu se zbylými symboly.

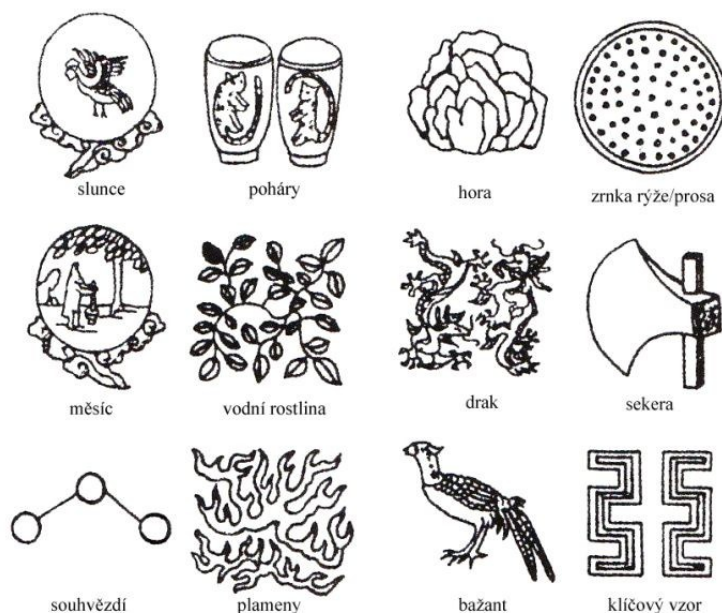
Pod svrchní roucho se nosily další dvě vrstvy oblečení. Tou nejspodnější byla tradiční korejská dvojice kalhot a kabátku, přes ně se pak oblékalo ještě spodní roucho⁷¹, které bylo o něco delší než roucho svrchní, a tudíž nad botami mírně vyčuhovalo. Roucho bylo rovněž bez podšívky a jeho barva se v průběhu Čosönu lišila. Na začátku dynastie to byla nejčastěji čistě bílá, později spíše modrá. Lem podél celého roucha i stuha na převazování byly v odlišné barvě, většinou v černé a podél krku bylo zlatě vyšito jedenáct klíčových vzorů pro krále, devět pro korunního prince a třináct pro císaře. Klíčovým vzorem je míněn symbol, který připomíná dva čínské znaky pro luk (弓) vedle sebe.

---

⁷⁰ http://www.jongmyo.net/sub/clothes/eng_clo_jeonha.asp

⁷¹ Korejsky *čungdan* (中單)

Další součástí *mjōnboku* byla zástěra⁷², která se vážala kolem pasu přes svrchní roucho. Byla červená a měla přední i zadní část, přičemž na té přední byly vyobrazeny zbývající čtyři symboly z devíti v případě krále a korunního prince a šest symbolů, pokud se jednalo o císařský oděv. Symboly byly vyobrazeny vždy po dvojicích vedle sebe; první v řadě byla vodní rostlina, která značila čistotu a eleganci. Následovala zrnka rýže nebo prosa, představující pěstování a obživu, což zdůrazňovalo ctnost krále, který má povinnost živit své poddané. Pod nimi byly pak sekery na znamení soudnosti, moci rozhodovat o životě a smrti a symbolizovaly také rozlišení mezi dobrem a zlem.⁷³ Poslední byl stejný klíčový vzor, jaký se nacházel na lemu spodního roucha, a který představoval oddanost. V případě císaře byly na zástěře kromě těchto čtyř symbolů vyobrazeny ještě plameny a poháry na víno.

Obrázek 3 12 symbolů, vyobrazených na nejvyšším ceremoniálním oděvu

(Zdroj: *Čosōn sidā uri ot*)

Přes přední část zástěry byla zavěšena další samostatná zástěra, zakrývající kolena⁷⁴, která se ale nejspíš později přišívala rovnou k zástěře. Byla stejné barvy jako zástěra pod ní a také na ní byly vyobrazeny stejné symboly, alespoň v případě krále a korunního prince. V případě císařského *mjōnboku* čtyři symboly nahradil jeden drak a

⁷² Korejsky *sang* (裳)

⁷³ *Čosōn sidā uri ot*, s. 12

⁷⁴ Korejsky *pchjesŭl* (蔽膝)

pod ním trojice plamenů. Tato část oděvu měla také praktický účel; zabránit ušpinění oděvu při poklekávání, které bylo vyžadované při obětních obřadech.

Na zadní části zástěry byla další dekorace ve formě hedvábné šály⁷⁵, podšité hedvábím se vzory mraků, upletené způsobem, jakým se plete například košík a zakončené střapci. Byla zdobená také vícebarevným hedvábným, spleteným do ozdobných uzlů a střapců. Šála byla i po obou stranách oděvu, kde ji zdobily střapce v pěti různých barvách (v případě krále) a zavěšené dekorace z nefritu⁷⁶, které cinkaly, když král kráčel, a to mělo symbolizovat ctnost vznešeného muže.⁷⁷ I pomocí barev na výšivkách šály se dalo rozpoznat, jedná-li se o oděv krále či císaře atd. Šála císařského *mjōnboku* sestávala z šesti barev, korunní princ měl pak pouze čtyři barvy. V barvách se objevovaly různé odstíny červené, žluté, bílé, modré, černé a zelené.

Šály byly zavěšeny na širokém látkovém pásku⁷⁸ z bílého hedvábí, lemovaného modrou barvou a po obou stranách splývaly pruhy látek podél boků téměř ke spodní části roucha. Stejný pásek zůstal i u císařského oděvu, ačkoliv by podle vzoru mingské Číny měl být zdoben zlatě.⁷⁹

K celému oděvu se nasazoval ještě druhý, pevný pásek, vykládaný nefrity⁸⁰. Ten byl součástí téměř každého královského oděvu i úřednických uniforem. Dříve sloužil k rozlišení hodností, u *mjōnboku* však zůstalo kromě toho dekorativního také praktické využití, kdy k opasku byly připevněny nefritové dekorace. Opasek byl pokryt červeným vzorovaným hedvábím a zapínal se pomocí nefritové přezky, do níž byl vyřezán motiv draka.

Oděv dokončovaly boty⁸¹, vyrobené nejčastěji z kůže, ale existovaly i varianty z vyztužených vrstev papíru nebo bavlny. Byly potažené červeným damaškem a do nich se nosily ponožky buď stejné nebo bílé barvy. Boty byly nízké, zdobené střapci a vázaly se jako opánky kolem kotníku.

---

⁷⁵ Korejsky *husu* (後綏). Široká šála v zadní části se nazývá *täsu* (大綏), zatímco šály po stranách *sosu* (小綏).

⁷⁶ Korejsky *pchäok* (佩玉)

⁷⁷ *Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 63

⁷⁸ Korejsky *tädä* (大帶)

⁷⁹ <http://www.culturecontent.com>

⁸⁰ Korejsky *oktä* (玉臺)

⁸¹ Korejsky *čoksök* (赤舄)

Zvláštními částmi *mjōnboku*, které se používaly jen za určitých okolností byly ceremoniální destička⁸² a kruhový pruh látky zavěšený kolem krku⁸³. Ceremoniální destička se používala jen při obřadech, byla vyrobená z bílého nefritu a držela se oběma rukama. Horní část byla zaoblená, zatímco ta spodní hranatá, což mělo symbolizovat nebe a zemi, jelikož podle konfuciánských pravidel je nebe kulaté a země čtveratá. Kolem krku se zavěšoval pruh látky se dvěma postranními pruhy jen při obřadech obětí královským předkům. Pravý postranní pruh byl červený, zatímco levý byl zelený.

Kromě již uvedených změn barev některých částí neprošel *mjōnbok* v průběhu pěti set let období Čosōnu přílišnými změnami.

5.1.2 Čobok: formální oděv

Obrázek 4 Sundžong vyobrazený v císařském čoboku
(Zdroj: Čosōn sidä uri ot)

⁸² Korejsky *kju* (圭)

⁸³ Korejsky *pangsimgongnjōng* (方心曲領)

Název *čobok* pochází ze slovního spojení „oděv pro audience“⁸⁴, což bylo převzato z Číny, kde tento oděv sloužil primárně pro slyšení u císaře. *Čobok* byl druhým nejvyšším oděvem krále, případně císaře a korunního prince, ale i úředníků, u nichž se ovšem úbor lišil v čapce, jaká ho doplňovala a dalších detailech. V případě královského *čoboku* se jedná o *wŏnjugwanbok* (遠遊冠服), jehož název je odvozený od čapky, jakou k tomuto oděvu nosil král a korunní princ. Císařskému *čoboku* se pak, rovněž podle čapky, říká *tchongčchŏngwanbok* (通天冠服). Stejně jako *mjŏnbok* se i *čobok* nosil při obřadech a státních událostech, ovšem o něco méně důležitějších, a tudíž vyžadujících méně formální oděv.

Byl vhodný pro uvítání poselství z ciziny, pokud se nejednalo o posly z Číny (tedy například z Japonska), pro Nový rok, zimní slunovrat a pro vykonávání královských povinností jako byly např. ranní shromáždění či deklarace výnosů. Nosil se také při památečních obřadech za zesnulé v době smutku (tři roky po smrti, vždy 1. a 15. dne v lunárním měsíci).

Při několika příležitostech se dokonce kombinovaly dva a více královských oděvů, každý pro jinou část dané události. Při obětech předkům byl vyžadován nejvyšší ceremoniální oděv, ale je možné, že pro cestu do královské svatyně král oblékl *čobok*, který pak na místě vyměnil za *mjŏnbok*.⁸⁵ Oslavy na Nový rok sestávaly z mnoha částí, od exorcistního rituálu přes maskové tance až po ohňostroje⁸⁶, bylo tedy mnoho příležitostí, pro které mohl král vystřídat oděv. A přestože byla daná pravidla oblékání, existuje mnoho výjimek, kdy měl král *čobok* vyloženě místo *mjŏnboku*, a to hlavně z počátku dynastie. V Pravdivých zápiscích o panování králů Čosŏn lze najít zmínky, že král Tchädžo (太祖, 1392-1398)⁸⁷ měl na sobě *čobok* při provádění jedné z částí obřadu obětí předkům⁸⁸, stejně tak král Čŏngdžong (定宗, 1398-1400) zase při části jiné⁸⁹ atd.

---

⁸⁴ Korejsky *čogŏnŏi pok* (朝覲의 服)

⁸⁵ <http://blog.naver.com/un0407/60177009298>

⁸⁶ Joseon Royal Court Culture, s. 176

⁸⁷ Král Tchädžo byl zakladatel dynastie I a první král Čosŏnu.

⁸⁸ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 태조 실록 8 권 (1395 년 10 월 4 일)

⁸⁹ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 정종 6 권 (1400 년 12 월 22 일)

Čobok místo nejvyššího ceremoniálního oděvu nosil nejčastěji král Jönsangun (燕山君, 1494-1506)⁹⁰.

Stejně tak je i několik dalších případů, kdy se *čobok* nosil výjimečně. Bylo tomu tak při korunovaci nebo při svatbách, ačkoliv pouze při části, kdy dochází k předávání darů a přání hodně štěstí, ne při obřadu samotném. Jelikož se oděv s nástupem nového krále tradičně získával z Číny, existují i případy, kdy se *čobok* nosil jednoduše z nutnosti, jelikož nebyl dostupný jiný oděv. Korunovace krále Sedžonga byla jedním z takových případů, kdy král měl na sobě *čobok*. Důvodem bylo, že předešlý král Tchadžong abdikoval ve prospěch Sedžonga, tudíž se muselo čekat na souhlas a následné dary z Číny.⁹¹

Čobok byl také oděvem, do něhož byl král oblečen po smrti, ačkoliv se pohřbíval v *mjōnboku*. Po smrti krále se muselo vykonat několik rituálů a byly zřízeny zvláštní úřady pro přípravu pohřbu, který se konal až za pět měsíců od doby smrti. Nejprve bylo tělo oděno do jednoduchého bílého roucha, třetí den po smrti došlo k převlečení do *čoboku* a pátý den do *mjōnboku*, v němž byl král později pohřben.⁹² Ze záznamů i vykopávek je zřejmé, že oděvy byly vždy ty, které král nosil již za života

Opět se jedná o oděv převzatý z Číny, kde se podle záznamů nosil poprvé již za dynastie Čchin (221-206 př. n. l.), přestože v té době neexistoval pevně stanovený systém *čoboku*.⁹³ Nejstarší záznamy v Koreji jsou z dob Korjō za krále Kongmina (1370)⁹⁴, kdy byl oděv z Číny převzat, přestože na rozdíl od pozdější formy neměl některé součásti (ceremoniální destičku, zadní zástěru a nefritové dekorace) a některé detaily se lišily (čapka měla v případě krále pouze sedm hřebenů namísto pozdějších devíti). Z Čosōnu pak existuje nejstarší záznam hned za prvního krále Tchadžoa (1392), který je zápisem obřadu obětí.⁹⁵

Čobok je svým střihem a částmi velice podobný *mjōnboku*, největší rozdíl byl však v čapce. Čapka *wōnjugwan* (遠遊冠) byla méně formálnější než čapka, nošená k nejvyššímu ceremoniálnímu rouchu. Svůj vzor měla ve vojenské čapce mingské Číny,

---

⁹⁰ Jönsangun byl desátým králem Čosōnu a je znám pod svým princovským jménem, jelikož byl svržen a nezískal posmrtné královské jméno.

⁹¹ <http://blog.naver.com/un0407/60177009298>

⁹² <http://blog.naver.com/un0407/60177009298>

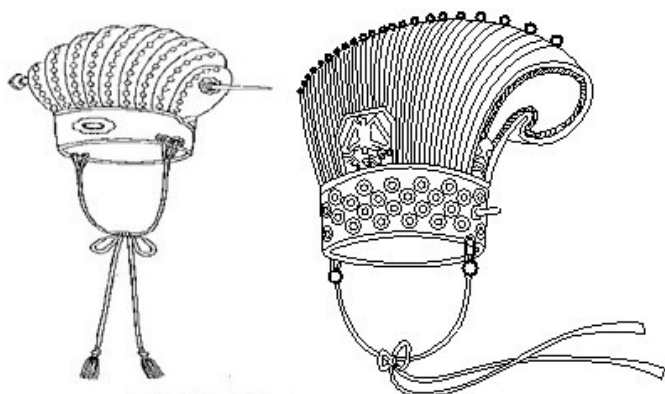
⁹³ Čína. *Země hedvábí*, s. 96

⁹⁴ Záznam lze najít v *Dějínách Korja* (*Korjōsa*, 高麗史)

⁹⁵ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosōn*, 태조 8 권 (1392년 10월 4일)

kteřá byla také hřebenovitá a vyrobená z pleteného ratanu, pokrytého gázem. *Wŏnjugwan* byl potažený černým a fialovým hedvábím a v případě krále měl devět hřebenů, mezi nimiž bylo devět závěsků s osmnácti korálky celkem (vepředu i vzadu). Korálky byly provedeny v pěti barvách: žluté, bílé, černé, zelené a fialové. Skrz čapku procházela ozdobná nefritová jehlice a klobouk se vázal tradičně pod bradou.

Pro čapku korunního prince platilo pravidlo sedmi hřebenů. Císařská čapka *tchongčchŏngwan* (通天冠) byla podobná královské čapce, ale byla o něco vyšší a měla dvanáct hřebenů místo devíti. Byla černá a jehlice, která ji protínala, byla zlatá.

Obrázek 5 Královská čapka *wŏnjugwan* (vlevo) a císařská čapka *tchongčchŏngwan* (vpravo)

(Zdroj: <http://palace.culturecontent.com>)

Svrchní roucho oděvu se kvůli své barvě nazývalo *kangsapcho* (絳紗袍), tedy červené hedvábné roucho. Bylo sice podobného střihu jako roucho *mjŏnboku*, nemělo ale vyšité žádné symboly a bylo z červeného hedvábí, nejčastěji saténu nebo brokátu se vzory mraků ve stejné barvě. V létě se jako materiál používal prodyšný hedvábný gáz bez podšívky, v zimě se často podšívalo jemným modrým hedvábím. Tradičně se vázalo pomocí stuh na pravé straně a roucho doplňoval snímatelný bílý límec.

Stejně jako u nejvyššího ceremoniálního oděvu se pod svrchní roucho nosilo roucho spodní, *čungdan*, které bylo v případě *čoboku* bílé a lemované červenou barvou. Na lemu podél krku byly rovněž zlatě vyšité klíčové vzory; v případě krále jich bylo jedenáct, po vyhlášení císařství se pak počet zvýšil na třináct. Pod touto vrstvou byla opět tradiční dvojice kabátek a kalhoty.

Zástěra, která se vázala kolem pasu, byla ze stejného materiálu a stejné barvy jako svrchní roucho a na rozdíl od *mjŏnboku* na ní nebyly žádné symboly. Na přední zástěře se rovněž neobjevují symboly, jinak je opět shodná s tou u nejvyššího

ceremoniálního roucha. Stejná jako u *mjōnboku* byla i zadní část zástěry, látkový pásek a nefritové ozdoby zavěšené po stranách na pevném opasku, vykládaném nefrity.

Boty a ponožky byly zpočátku rovněž stejné, ačkoliv ponožky byly bílé namísto červených a nízké boty byly později vyměněny za černé *hūkhwa*, které sahaly po kotníky. K této změně došlo u úřednického *čoboku* za doby krále Čungdžonga (中宗, 1506-1544), a je tudíž možné že se spolu s tím změnila obuv i královského oděvu. Černé boty každopádně doplňovaly císařský *čobok*, což je vidět na portrétu císaře Kodžonga.

Pro obřady a oběti předkům byly opět součástí oděvu ceremoniální destička a kruhový pruh látky, zavěšený kolem krku. Ten se ovšem v případě krále či císaře používal o něco méně často, jelikož vhodnějším a častěji užívaným oděvem pro obřady předkům byl přece jen *mjōnbok*.

Ačkoliv lze dohledat mnoho písemných záznamů o královském, císařském, popřípadě i úřednickém *čoboku*, portrétů a jiných vizuálních dokladů o tomto oděvu existuje podstatně méně, než například k *mjōnboku* a dalším oděvům. Dochoval se portrét krále Sundžoa (純祖, 1800-1834), který má na sobě *čobok*, bohužel se ale dochoval pouze poničený. Přesto ale není pochyb, o jaký oděv se jedná. Dále pak existují dvě fotografie císařského *čoboku*; jedna zachycuje císaře Kodžonga a druhá jeho syna Sundžonga. Obě fotografie pochází z roku 1918, čili již po japonské anexi Koreje.

Ani *čobok* neprošel v průběhu Čosōnu velkými změnami. Největší rozdíl byl mezi oděvem, jaký je znám v Čosōnu a tím, jaký zavedl podle čínského vzoru král Kongmin. Dále v průběhu Čosōnu docházelo pouze k drobným změnám, nejčastěji v motivech a materiálu. Jōnsangun, který tento oděv hojně nosil, zavedl letní *kangsapcho*, ušité z hedvábného gázu. Již dříve existují zmínky o využití lehkého materiálu na léto, ale až od této doby se to stalo pravidlem.⁹⁶

S nástupem císařství se pak královský *wōnjugwanbok* změnil na *tchongčchōngwanbok*. Jediným rozdílem byla však pouze čapka, žádný z ostatních součástí císařského oděvu se nijak nelišil od toho královského.

---

⁹⁶ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosōn*, 연산 54 권 (1504년 6월 15일)

5.1.3 Kolljongpcho (袞龍袍): polo-formální oděv

Obrázek 6 Jöngdžo vyobrazený v královském červeném dračím rouchu (vlevo) a Kodžong v císařském žlutém dračím rouchu (vpravo)

(Zdroj: *Čosön sidä uri ot*)

Mezi královy každodenní povinnosti patřilo pořádání audiencí, vyslechnutí hlášení o státních záležitostech od úředníků, přijímání poddaných a studium konfucianismu. Všechny tyto činnosti doprovázel polo-formální oděv, do něhož byl oděn každé ráno, když vyšel ze svých komnat a nesvlékl jej až do večera, pokud se nekonala mimořádná událost, která vyžadovala oděv jiný. A tímto polo-formálních oděvem bylo *kolljongpcho*, dračí roucho. Bylo tedy nošené mnohem častěji než ceremoniální a formální oděvy, a dá se nazvat i běžným královským oděvem, ačkoliv se stále považovalo za formální. Dračí roucho bylo také nejčastějším oděvem na portrétech králů.

Kolljongpcho je ve skutečnosti názvem pouze dračího roucha, hlavní součástí celého oděvu, stejně jako tomu bylo u *čoboku*, kde rouchem bylo *kangsapcho*. Nicméně se používá k označení celého úboru mnohem častěji než *iksöngwanbok* (翼善冠服) či *iksöngwanpcho* (翼善冠袍), což byly názvy odvozené od čapky (*iksöngwan*).

Tento oděv nosil jak král, tak korunní princ a jeho nejstarší syn, čili budoucí korunní princ, a později samozřejmě i příslušníci císařské rodiny. Tak jako tomu bylo i u předešlých oděvů, díky různým detailům bylo snadné lehce rozpoznat krále od korunního prince apod. Hlavním rozdílem byl emblém draka, jaký byl zlatě vyšit na hrudi, zádech a ramenou svrchního roucha. Králův drak měl pět drápů, zatímco drak na oděvu korunního prince čtyři a jeho nejstarší syn pouze tři.

Svrchní roucho mělo oproti *mjōnboku* nebo *čoboku* kulatý výstřih bez límce, pod nímž byl vidět snímatelný límec spodního oděvu. Jinak byl střih podobný, stejně tak se roucho vázalo na pravé straně pomocí stuhy. Materiálem bylo těžší hedvábí, jako třeba damašek, pro zimu a tenký hedvábný gáz pro léto. Roucho se zásadně lišilo v barvách, jednak v průběhu dynastie, a také co se týče jednotlivých postavení. Tradičně byla červená barvou krále a žlutá barvou císaře, na začátku dynastie se ale krátce nosilo také modré *kolljongpcho*⁹⁷, jak je možné vidět na portrétu prvního panovníka dynastie I, krále Tchädžoa. Jednalo se o modré hedvábné roucho s červenou podšívku a úzkými rukávy, které se jinak od pozdějších verzí dračího roucha nelišilo.

To se za krále Sedžonga změnilo na červené dračí roucho⁹⁸, které mělo o něco širší rukávy, ačkoliv stále zdaleka ne tak široké jako rukávy u ceremonálních oděvů. Rovněž mělo hlubší výstřih než dřívější *kolljongpcho* a délka roucha byla o něco kratší. Zatímco modré dračí roucho mělo červenou podšívku, zde tomu bylo přesně naopak. Červené *kolljongpcho* se tedy nosilo od krále Sedžonga až do pozdního Čosōnu. I přesto ale existuje portrét krále Tchädžoa v červeném dračím rouchu, ale nejsou k dispozici žádné záznamy, které by to vysvětlily.

Po prohlášení Kodžonga císařem v roce 1897 se začalo při vykonávání císařských povinností nosit roucho žluté barvy⁹⁹, po vzoru čínského císaře. Císařské dračí roucho bylo z jemného brokátu se vzory mraků, které byly symbolem královské rodiny. Podšívka byla z červeného hedvábí, ačkoliv v létě byla opět preferována spíše verze bez podšívky, což můžeme vidět na dochovaných oděvech císaře Kodžonga.¹⁰⁰ Opět došlo k mírnému rozšíření rukávů a prohloubení výstřihu.

---

⁹⁷ Korejsky *čchōngjongpcho* (靑龍袍)

⁹⁸ Korejsky *hongjongpcho* (紅龍袍)

⁹⁹ Korejsky *hwangjongpcho* (黃龍袍)

¹⁰⁰ *Čosōn sidä uri ot*, s. 22

Barva dračího roucha se mohla lišit i u korunního prince a jeho nejstaršího syna. Přestože měl budoucí král nosit stejné červené dračí roucho (popřípadě vínově červené¹⁰¹), s jediným rozdílem v počtech dračích drápů na emblémech, z neznámých důvodů se mezi princí rozšířilo nošení dračího roucha v černé barvě¹⁰². Nejčastěji tomu tak bylo, dokud nedosáhl princ plnoletosti, ale existují i případy vylučující toto pravidlo.¹⁰³

Je známo, že vínově červené dračí roucho nosil poslední (císařský) korunní princ Čosönu, princ Jöng (英親王, žil v letech 1897-1970)¹⁰⁴, dokud se nestal plnoletým. Tento a další oděvy prince Jönga a jeho rodiny se dochovaly ve skvělé formě a patří mezi nejúplnější kolekce všech existujících královských oděvů.¹⁰⁵ V říjnu roku 1991 byly tyto oděvy vráceny zpět do Koreje z Japonska, kam byl korunní princ poslán jako rukojmí v roce 1908, rok po své abdikaci, a kde se oženil s Japonkou. Jednalo se o oděvy, které měli princ a jeho rodina na sobě, když v roce 1922 poprvé opět navštívili Koreu a císařský dvůr.

Princovo dračí roucho mohlo sloužit také jako ceremoniální oděv, dokud princ nedosáhl plnoletosti. Obřad zplnoletnění¹⁰⁶ se běžně konal mezi patnáctým až dvacátým rokem života, ale korunní princ byl zplnoletněn mnohem dříve, tedy když dosáhl věku deseti let. Nejstarší synové krále byli oficiálně jmenováni korunními princí ještě před tímto obřadem, když jim bylo sedm let. I toto prohlášení doprovázel speciální obřad.

Pod dračím rouchem se nosilo modré spodní roucho. V případě tohoto oděvu se již nejedná o spodní *čungdan* se zlatě vyšitými symboly, ale nejčastěji o plášť bez rukávů a volné nabírané roucho pod ním. Oba byli součástí vojenské uniformy, která se pro případ nutnosti často nosila pod dalším oděvem jako spodní vrstva.

Čapkou, doplňující královské dračí roucho, byl *iksöngwan* (翼善冠), křídlatá čapka podobná těm, jaké se nosily k úřednickým uniformám. Na rozdíl od čapek úřednických byla ale ona „křídla“ ve vrchní části a směřovala nahoru. Zadní část

---

¹⁰¹ Korejsky *čadžöngjongpcho* (紫赤龍袍)

¹⁰² Korejsky *hüngjongpcho* (黑龍袍)

¹⁰³ <http://blog.naver.com/un0407/60170616928>

¹⁰⁴ Prince Jöng je také známý jako císařský korunní princ Ůimin (懿愍太子).

¹⁰⁵ *Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 69

¹⁰⁶ *Kwallje* (冠禮), doslova „obřad klobouku“, kdy chlapci poprvé nasadili klobouk *kat* a od té doby byli považováni za plnoleté. Korunní princ a jeho nejstarší syn pak začali nosit různé čapky, jaké příslušely k jednotlivým ceremoniálním a formálním oděvům a jaké nosil i král. (*Joseon Royal Court Culture*, s. 131)

klobouku je oproti přední vyvýšená a nachází se na ní ony klapky, podobné křídílům cikády. To proto, že cikáda byla vzorem poctivosti a skromnosti, jelikož se podle pověstí živila pouze kapkami rosy, nebo dokonce vůbec ničím.¹⁰⁷ Čapka měla základ vyrobený z kůže a koňské zíně, ten se následně přelakoval a potáhl černým hedvábným gázem.

Vzhled čapky se v průběhu dynastie mírně měnil spolu s dračím rouchem. *Iksöngwan* krále Tchädžoa byl nejvíce podobný svému čínskému vzoru, byl poměrně nízký a „křídla“ byla špičatější. V druhé polovině Čosönu došlo ke zvýšení zadní části a „křídla“ se stala spíše zakulacenými. *Iksöngwan* krále Jöngdžoa už měl spíše korejské rysy, než ty původní čínské. Císařská čapka byla podobné velikosti jako ta královská v druhé polovině dynastie, ovšem se zřetelně vyšší přední částí.

Do doby, než byli korunní princ a jeho nejstarší syn zplnoletnění, nosili k dračímu rouchu odlišnou čapku, nazývanou *kongdžöngčchäk* (空頂幘). Její spodní část byla podobná *mjölljugwanu*, ale neměla talárovitou plochu ani závěsky s korálky. Čapka byla potažená hedvábným gázem, zdobená zlatem a nefritovou jehlicí, která procházela skrz.

Další součástí oděvu byl typický kožený hranatý opasek, potažený hedvábím a vykládaný nefrity, jehož barva se ale lišila stejně jako barvy dračího roucha. Opasek k modrému a červenému rouchu byl potažený červeným hedvábím, k císařskému žlutému rouchu byl o odstín tmavší červené, až hnědé barvy. V případě korunního prince a jeho nejstaršího syna byl opasek vykládaný křišťálem¹⁰⁸ namísto nefritu, alespoň dokud nedosáhli plnoletosti a nezačali nosit stejný opasek jako král.

K dračímu rouchu se nosily stejné boty jako k *čoboku*, tedy černé kožené a po kotníky, s bílým lemováním. Nejčastěji se vyráběly z kůže jelena a podrážka mohla být i ze dřeva, proto se jim říkalo také *mokhwa* (木靴)¹⁰⁹. Jako u roucha mohly i u bot existovat odlišné letní a zimní verze, avšak je těžké určit, o jaké materiály se jednalo.¹¹⁰

---

¹⁰⁷ *Joseon Royal Court Culture*, s. 72

¹⁰⁸ Opasek z křišťálu se korejsky nazývá *sudžongdä* (水精帶)

¹⁰⁹ Nebo rovněž *hükpchihwa* (黑皮靴)

¹¹⁰ <http://blog.naver.com/un0407/60170616928>

5.1.4 Talljõngcho: oděv princů¹¹¹

Obrázek 7 Roucho princů, jejichž matkou byla hlavní manželka panovníka (fotografie roucha prince Tawõnguna, objeveného v roce 1987)

(Zdroj: <http://www.cha.go.kr>, Památeční muzeum Sõk Čusõna (Sõk Čusõn kinjõm pangmulgwan, 石宙善紀念博物館)

Zatímco korunní princ a jeho nejstarší syn směli nosit stejné roucho jako král (s jediným rozdílem v emblémech draka) ostatní princové byli běžně oděni do stejných rouch, jako úředníci. Jediný rozdíl byl v barvě roucha a v emblému na hrudi a na zádech.

Roucho *talljõng* získalo své jméno podle charakteristického kulatého výstřihu, prakticky stejného jako mělo dračí roucho. Stejný byl i střih se širokými rukávy, křídlovitá čapka *samo* (紗帽), jaká doplňovala roucho, pak byla stejná jako ta úřednická. Opět se lišil materiál roucha na zimu a léto; v zimě bylo roucho z těžkého hedvábí a s podšívkou, v létě z lehkého hedvábného gázu. K výstřihu byl rovněž připevněn snímatelný bílý límec. Barva roucha byla buď vínově červená, pokud se jednalo o syna hlavní manželky, tedy královny, nebo tmavě modrá pro prince od vedlejších manželek, popřípadě konkubín.

---

¹¹¹ Tedy všech princů, kteří nebyli korunními nebo nejstaršími syny korunního prince. Značný rozdíl byl mezi královskými dětmi královny (korejsky *čõkčea*, 嫡子) a dětmi vedlejších žen a konkubín (*sõdža*, 庶子), ať už v postavení nebo i v oděvu. Princové, jejichž matkou byla královna, získali označení *tägun* (大君), když dosáhli věku sedmi let, zatímco synové vedlejších žen pouze *kun* (君) neboli *čegun* (諸君). Toto rozdělení bylo zavedeno za krále Tchädžonga. (*Joseon Royal Court Culture*, s. 131)

Čapka měla „křídla“ po stranách, na rozdíl od královského *iksöngwanu*, který je měl na vrchní části. Stejný byl ale tvar čapky, kdy zadní část byla o něco vyšší než ta přední. Byla vyrobena z koňské žíně nebo bambusu a potažena černým hedvábným gázem. Spolu s úřednickými uniformami byla tato čapka převzata z mingské Číny za doby krále Kongmina.

Opasek, jaký princovo roucho doplňoval, byl stejného vzhledu jako ten královský, nicméně z jiného materiálu. Zatímco král a korunní princ směli nosit opasek, vykládaný nefrity a nejstarší syn korunního prince křišťálem, ostatní princové měli stejný opasek jako vysoce postavení úředníci, tedy vykládaný rohem nosorožce. Boty byly stejné jako u dračího roucha, tedy černé kožené boty po kotníky.

Talljōng byl oděvem i pro prince-regenty, jako byl například nejznámější z nich, Hūngson Tāwōngun. Ten nosil vínově červené roucho s červenou podšívkou a speciálním emblémem, jaký najdeme jen u něj, doplněné opaskem z rohu nosorožce.

Talljōng sloužil zároveň také jako ceremoniální oděv, a v takovém případě mohlo být roucho ušito z černého vzorovaného hedvábí s tmavě zelenou podšívkou. Jelikož bylo roucho z tenkého hedvábného gázu, zelená podšívka mírně prosvítala a vznikla tak černá barva s odleskem zelené, nebo tmavě zelená. Tento oděv byl doplněn stejnými částmi jako *talljōng* nošený při každodenních činnostech.¹¹²

V 19. století se v rámci reformy stal tento černý vzorovaný *talljōng* běžným oděvem princů i úředníků a zároveň jediným tohoto typu a pro rozlišení ceremoniálního roucha od běžného bylo nutné jej upravit. Proto došlo k rozšíření rukávů u obřadního roucha, ačkoliv nošení tohoto oděvu dlouho nevydrželo, jelikož brzy nastoupil oblek západní.

Jak *kolljongpcho* korunního prince a jeho nejstaršího syna, tak i *talljōng* mohl doplňovat ještě svrchní plášť, nazývaný *sagjusam* (四揆衫). Ten byl původně vyhrazen jako ceremoniální oděv pro chlapce během obřadu zplnoletnění, ale často se nosil i jako běžný oděv chlapců, kteří ještě nedosáhli plnoletosti, a to od příslušníků královského dvora až po jangbanské děti. Jedná se o zelený plášť, charakteristický svým stříhem. Zapíná se u krku uprostřed pomocí knoflíků a nemá podpažní vsuvky¹¹³, tudíž vznikají po stranách rozparky a pod pláštěm je vidět spodní oděv, v případě korunního prince

---

¹¹² *Čosön sidä uri ot*, s. 48

¹¹³ Částem látky, všítným do části podpaží se říkalo *mu*. Tyto vsuvky byly často odlišné barvy než živůtek a rukávy, a to hlavně u ženských kabátků *čōgori*.

nejčastěji červené dračí roucho. Plášť má poměrně široké rukávy a černé lemování, na němž jsou zlatě vyšité příznivé symboly a čínské znaky. Byl ušit z lehčího brokátu se vzory pivoňek, které byly ve stejné barvě jako plášť. Dochoval se *sagjusam* prince Jönga, který ho měl na sobě, kdy mu bylo deset let, ale který byl růžový namísto obvyklé zelené barvy.¹¹⁴

Při běžném nošení jej doplňovala hedvábná pokrývka hlavy, nazývaná *pokkõn* (幅巾), která je podobná spíše kapuci. Je černé barvy a opět zdobená zlatě vyšitými symboly, jaké jsou i na plášti. Nosil se kolem čela a pomocí stuhy zavazoval vzadu, vršek byl tvarován jako špičatá čapka kolem hlavy a vzadu splývala látka po zádech. *Pokkõn* nebyl vyhrazen pouze pro děti; verzi bez zlatých symbolů nosili třeba i konfuciánští učenci.

Korunní princ měl tento plášť na sobě také při prvních narozeninách, které byly v Koreji důležitým svátkem. Proto se i v dnešní době *sagjusam* tradičně nosí při prvních narozeninách dítěte a je možné jej vidět v nejrůznějších barvách.

5.1.5 Bo (補) a hjungbä (胸背): emblémy královské rodiny

Obrázek 8 emblém draka na královském rouchu (vlevo) a na rouchu korunního prince (vpravo)
(Zdroj: *Čosõn sidä uri ot*)

Tím nejvýraznějším symbolem krále a jeho rodiny se stal emblém draka¹¹⁵, který krále reprezentoval a byl vyšitý na nejčastěji nošeném rouchu *kolljongpcho*, popřípadě princově rouchu *talljõngpcho*. Drak byl mýtickým stvořením, které bylo na celém Dálném východě považované za krále zvířat, proto symbolizoval absolutní moc

¹¹⁴ *Čosõn sidä uri ot*, s. 72

¹¹⁵ Emblém (*bo*) draka se nazýval také *yongbo* (龍補).

panovníka. Rovněž tvář krále byla označovaná jako „tvář draka“¹¹⁶ a jelikož nikdo nespátřil dračí tvář, nesmělo se přímo pohlédnout ani do tváře panovníka.¹¹⁷

V případě krále se jednalo se o výšivku draka na hrudi, zádech, i obou ramenech. Ačkoliv se původně emblém vyšival přímo do hedvábného materiálu roucha, vyskytoval se později i jako samostatná nášivka, která se následně šila na hotové roucho. Svědčí o tom záznamy z doby vlády Kwanghäguna (光海君, 1608-1623)¹¹⁸, kde se píše o prodeji těchto samostatných nášivek dračích emblémů.¹¹⁹

Emblémy na oděvech královské rodiny, vyšité zlatem a tvarované do kruhu, sestávaly ze symbolu draka uprostřed, obklopeného různými příznivými symboly. Kolem byly plameny a mraky a mezi drakovou tváří a tělem bylo zobrazeno slunce. Od dob Kodžonga se po obvodu vyšivalo dvacet čtyři vroubků. Pokud se jednalo o nášivku, podklad byl ze stejné barvy a materiálu jako roucho, tudíž červeného hedvábí v případě královského roucha a žlutého hedvábí pro roucho císařské.

Emblémy se lišily v detailech; buď jako ukazatel postavení v rámci královské rodiny, nebo se měnily také s vývojem v průběhu celého Čosönu. Drak na rouchu krále měl pět drápů, ten na rouchu korunního prince jen čtyři a roucho jeho nejstaršího syna mělo draka se třemi drápy. Počet drápů se v případě císaře nelišil od krále, rozdíl byl pouze ve velikosti. Emblém krále Tchädžoa byl oproti pozdějším oděvům největší – zabíral skoro celou hrud' – a drak byl vyobrazen otočený na levou stranu, zatímco v druhé polovině Čosönu, za vlády krále Jöngdžoa, byl natočen dopředu. U Kodžongova císařského roucha zůstává drak natočený dopředu a celý emblém byl zřetelně menší.¹²⁰

Kromě počtu drápů byl dračí emblém korunního prince odlišný také v tom, že byl hranatý, zatímco ten králův a korunního prince byl kulatý. Nejstarší syn korunního prince měl rovněž draka pouze na hrudi a na zádech, už ne na ramenou. Princův drak byl také vyobrazen odlišněji než ten králův – emblém byl o něco menší a drak vypadal mladší, měl hustší hřívu a více šupin po těle, což symbolizovalo mládí, energii a sílu.

V případě ostatních princů, kromě korunního prince a jeho nejstaršího syna, vystřídala dračí emblém čtvercová nášivka *hjungbä*, jakou nosili i úředníci. Lišila se ale

---

¹¹⁶ *Jongan* (龍顏)

¹¹⁷ *Hanbok: the Art of Korean Clothing*, s. 64

¹¹⁸ Kwanghägun byl patnáctým králem Čosönu, který byl kvůli své špatné reputaci odstraněn při převratu a nezískal posmrtné královské jméno.

¹¹⁹ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosön*, 광해 176 권 (1622 4 월 27 일)

¹²⁰ *Čosön sidä uri ot*, s. 20

od těch úřednických ve vyobrazených zvířatech a motivech a také tím, že se k jejímu vyšívání používala zlatá a stříbrná niť. Princové, jejichž matkou byla hlavní manželka krále, měli na emblému mýtické stvoření, nazývané *kirin* (麒麟). Toto stvoření mělo tělo jelena, ocas krávy, nohy koně a parohy podobné jelením a bylo pětibarevné (ačkoliv na emblému bylo vyšité pouze zlatou barvou). Okolo *kirin* byly, stejně jako u dračího emblému, vyobrazeny mraky, ale také skály, vlny a květina věčného mládí¹²¹.

Mýtické stvoření, nazývané *päktchäk* (白澤), bylo vyhrazeno pro syny králových vedlejších žen a konkubín. Bylo podobné lvu, ale mělo osm očí, chlupy i šupiny zároveň a údajně bylo schopné lidské mluvy. V pozadí byly pak stejné motivy jako u emblému s *kirin*. Tyto emblémy pro prince byly zavedeny za krále Tandžonga (端宗, 1452-1455)¹²², spolu s úřednickými emblémy, a zachovaly se až do konce dynastie.

Princové, kteří fungovali jako regenti si ponechávali emblém princů a nenosili královského draka. Stejně tomu bylo v případě Tawönguna, který však emblém s mýtickým stvořením *kirin* později nahradil za emblém, zobrazující želvu, který byl s největší pravděpodobností navržený speciálně pro něj.¹²³

5.2 Úřednický oděv

Po celou historii Čosönu měla úřednická vrstva výsadní postavení u moci a tudíž i na královském dvoře. Ty nejdůležitější úřady se nacházely přímo v palácovém komplexech a úředníci tak byli v bezprostřední blízkosti králi. Trávili s ním určitou dobu každý den; při ranních shromážděních a případně dalších zvláštních audiencích, královští poradci a učitelé trávili s králem čas při jeho lekcích apod. Úředníci měli předepsané uniformy a ceremoniální oděvy, které sice neměly být natolik honosné jako ty královy, nicméně musely vykazovat jistou úroveň, patřičnou pro královský dvůr.

Stejně jako u oděvu královského existoval ceremoniální oděv i pro úředníky, vyhrazený pro ty nejdůležitější státní záležitosti, a tím byl *čebok*. Dále pak *čobok*, prakticky stejný oděv, jaký nosil i král při méně důležitějších obřadech a událostech,

---

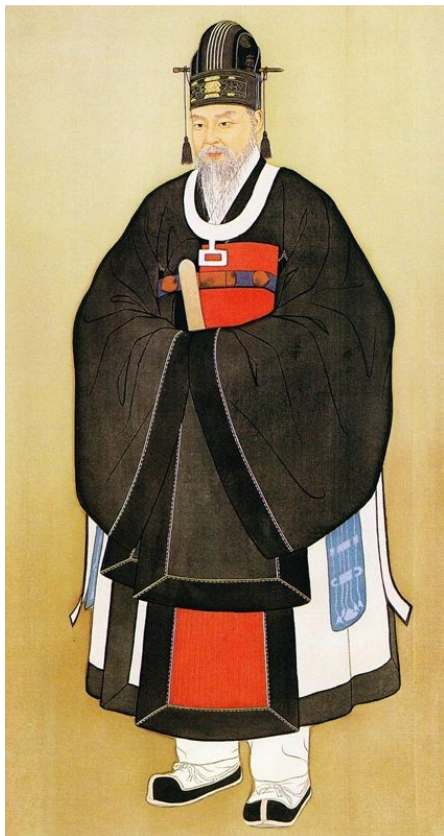
¹²¹ Korejsky *pulločcho* (不老草)

¹²² Tandžong byl nezletilý král (nastoupil na trůn, když mu bylo dvanáct let), jehož donutil abdikovat budoucí král Sedžo, Tandžongův strýc a syn krále Sedžonga.

¹²³ *Čosön sidä uri ot*, s. 28

pouze s drobnými rozdíly. Formálním oděvem na úrovni královského dračího roucha byly pak úřednické uniformy.

5.2.1 Čebok: nejvyšší ceremoniální oděv

Obrázek 9 Nejvyšší ceremoniální oděv úředníků, *čebok*
(Zdroj: *Čosŏn sidä uri ot*)

Čebok, tedy doslova „oděv, nošený při obětech předkům“, byl určen jak pro civilní, tak i pro vojenské úředníky, a to zpravidla právě při obřadech obětí předkům v královské svatyni Čongmjo nebo obětech božstvům, při nichž měl král na sobě rovněž nejvyšší ceremoniální oděv, tedy *mjŏnbok*. Jako ostatní ceremoniální roucha se i *čebok* začal nosit za krále Tchädžonga a přetrval až do konce dynastie.

Oděv sestával ze stejných částí jako královský *mjŏnbok* a byl mu i podobný střihem, ačkoliv roucho neneslo žádné symboly. Jediným rozdílem mezi *čebokem* a *čobokem* byla pak barva a kruhový pruh látky, zavěšený kolem krku, který úředníci nosili, stejně jako král, pouze v případě obřadů obětování předkům či božstvům.

Svrchní roucho bylo na začátku dynastie modré barvy, to se ale později změnilo na černou, stejně jako tomu bylo u králova nejvyššího ceremoniálního roucha.¹²⁴ Bylo ušité z hedvábného gázu, popřípadě z těžšího hedvábí pro zimu a mělo široké rukávy, lemované a ozdobené bílou paspulkou, která byla i podél spodní části roucha. Na obou stranách roucha byly od podpaží až dolů rozparky, dovolující tak spodnímu bílému rouchu vyčuhovat. Obě roucha se opět vázala pomocí stuhy na pravé straně. Spodní roucho *čungdan* bylo rovněž z hedvábí a s černým lemováním bez jakýchkoliv symbolů, na rozdíl od spodního roucha královského ceremoniálního oděvu. Mělo také o něco delší střih, než roucho svrchní. Tradičně se pod tyto dvě vrstvy nosil kabátek a kalhoty.

Oděv doplňovala čapka *čegwan* (祭冠), která sloužila také k rozpoznání jednotlivých úřednických hodností.¹²⁵ Byla oblého tvaru, pozlacená a protnutá ozdobnou zlatou jehlicí, z níž visely po obou stranách fialové šťapce. Jehlice mohla být rovněž z nefritu, stříbra nebo i levnějších materiálů jako například ze dřeva. Kromě drobného zlatého zdobení byla čapka celá černá, jelikož oděv pro příležitost jako bylo obětování předkům měl být především pokorný a ne přespříliš zdobený. Stejně jako všechny čapky se *čegwan* tradičně vázala pod bradou. Nejčastějším materiálem pro tuto čapku byl ratan, potažený černým hedvábným gázem.

V horní části čapky byly zlatou nití vyvedené pruhy, jejichž počet značil hodnost daného úředníka. Civilní či vojenský úředník první třídy měl na čapce pět zlatých pruhů a s každou další třídou se počet snižoval: druhá třída měla čtyři pruhy, třetí tři, čtvrtá až šestá pak dva a sedmá až devátá jen jeden. Tento systém byl stejný už za období Korjō za vlády krále Kongmina, kdy byla tato čapka poprvé představena korejskému dvoru. Systém byl sice po vzoru Číny, ale adaptován pro královský dvůr, a tudíž o dvě hodnosti nižší než systém pro úředníky čínského císařského dvora. Po vyhlášení korejského císařství se systém počtu pruhů na čapce stal identickým s Čínou: sedm pruhů pro první úřednickou třídu, šest pro druhou atd. (šestá a sedmá třída měly dva

---

¹²⁴ *Čosŏn sidä uri ot*, s. 38

¹²⁵ V Čosŏnu existovalo 9 základních tříd pro civilní i vojenské úředníky a každá z nich měla ještě dvě podtřídy, tudíž jich bylo 18 celkem. Největší rozdíly v oblečení, jakožto i v postavení a pravomocích, byly mezi úředníky třetí vyšší třídy a výš (jimž se říkalo *tangsanggwan*, 堂上官) a těmi, kteří byli níže postavení než třetí nižší třída (*tanghagwan*, 堂下官).

pruhy, osmá a devátá pak jeden).¹²⁶ Na rozdíl od čínského vzoru této čapky měl ale *čegwan* o něco vyšší zadní část než tu přední a trochu se nakláněl dopředu.

Podle jednotlivých hodností se lišil i materiál ozdobných částí hranatého opasku, který byl jinak stejného tvaru a vzhledu jako opasek královský. Pro první úřednickou třídu se jako materiál používal roh nosorožce, pro druhou třídu zlato, pro třetí a čtvrtou třídu stříbro a úředníci zbylých tříd, tedy páté až deváté, měli opasek se zdobením z buvolího rohu. Na opascích zdobených stříbrem či zlatem je možné vidět drobné rozdíly ve vyřezaných motivech, které dále rozlišují vyšší a nižší podtřídy. V průběhu dynastie se však toto rozdělení mírně lišilo; za krále Tchadžoa byl například opasek se zdobením z buvolího rohu pro úředníky čtvrté třídy a níže, zatímco stříbrný se nenosil vůbec.¹²⁷

Součástí oděvu byl také látkový pásek z bílého a modrého hedvábí, stejný jako u královského *mjōnboku*. Rozdílné byly černé boty doplňující *čebok*, které byly nízké, plstěné nebo kožené, a kterým se říkalo také *čehje* (祭鞋) nebo *tchāsahje*. Nosily se do nich bílé bavlněné ponožky.

Zástěra, vázaná kolem pasu, byla červené barvy a neměla na sobě žádné symboly, stejně jako přední zástěra, vázaná přes ni. Nefritové dekorace zavěšené po obou stranách roucha na opasku byly rovněž stejné jako u královského ceremonálního oděvu.

Zadní část zástěry byla zdobená výšivkami a střapci a podle jednotlivých motivů a použitých barev se dala rozeznat úředníková hodnost stejně jako podle zlatých pruhů na klobouku či ozdob na opasku. Převzaté z Číny, motivy symbolizující hodnosti byly ovšem opět o dva stupně nižší než ty čínské. Nejvýše postavený úředník tak směl nosit oděv s motivy pro čínského úředníka třetí třídy.

Pro úřednickou první a druhou třídu se na výšivky zadní zástěry používaly čtyři různé barvy: žlutá, zelená, červená a fialová, tedy stejné barvy, jaké měl i korunní princ na svém *mjōnboku*. Co se motivů týče, první a druhá třída měly vyšité symboly mraků, jeřábů, květin a dva zlaté prstence. Jeřáb byl tradičně symbolem pro civilní úředníky, u ceremonálních oděvů se ale civilní a vojenské úřednictvo nijak nerozlišovalo. Třetí třída měla stejné barvy, ale dva stříbrné prstence. Čtvrtá třída měla sice stejné dva stříbrné prstence, ale lišila se menším počtem barev a vzorem flétnáků namísto jeřábů.

---

¹²⁶ <http://blog.naver.com/un0407/60177009298>

¹²⁷ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 태조 2 권 (1392 년 12 월 12 일)

Pátá a šestá třída měly stejné tři barvy a vzor flétnáků, ale dva měděné prstence. Zbylé třídy, tedy sedmá až devátá, měly již pouze dvě barvy a motiv kachen.

Jako většina byl i tento systém rozdělení úřednických tříd stanoven ve *Velkém zákoníku o správě státu*, ale zároveň nedošlo k žádnému zjednodušení jako u mnoha ostatních a ve stejné podobě přetrval až do konce Čosŏnu.¹²⁸

Poslední součástí *čeboku* byla ceremoniální destička, podobná té, jakou držel v ruce i král, pokud měl na sobě nejvyšší ceremoniální oděv. V případě krále se této destičce říkalo *kju*, destička, kterou drželi úředníci, se ale nazývala *hol*¹²⁹ a byla z odlišných materiálů pro různé třídy. *Velký zákoník o správě státu* stanovoval, že úředníci čtvrté třídy a výše směli mít ceremoniální destičku ze slonoviny, úředníci páté třídy a níže pak měli dřevěnou destičku. Původně se destička používala pouze, když úředníci předstupovali před krále, aby obdrželi královský příkaz, postupně se ale stala pevnou součástí oděvu pro každý obřad.

5.2.2 Čobok: formální oděv

Obrázek 10 Úřednický *čobok*
(Zdroj: *Čosŏn sidä uri ot*)

¹²⁸ Čosŏn sidä uri ot, s. 43

¹²⁹ 笏

Úřednický *čobok* byl velice podobný tomu královskému, až na drobné detaily jako jeho barvy anebo čapka, jakou úředníci nosili ke stejnému rouchu. Podle čapky se úřednickému *čoboku* říkalo také *kŭmgwančobok* (金冠朝服), tedy „oděv se zlatou čapkou“. Formální úroveň a využitím odpovídá královskému *čoboku*. Nosil se při státních svátcích, vyhlásování královských ediktů, určitých částech obřadů, na lunární Nový rok nebo při zimním slunovratu.

V první polovině dynastie nosili *čobok* všichni civilní i vojenští úředníci bez rozdílu v hodnostech, později za krále Hjordžonga (孝宗, 1649-1659) ale došlo ke změně v rámci omezení extravagance. Pouze úředníci čtvrté třídy a výše směli nosit při obřadech a speciálních událostech *čobok*, ostatní nosili vzorované černé roucho s kulatým výstřihem (*talljŏng*), jaké nosili i princové.¹³⁰ Při pozdějších reformách *kabo*¹³¹ byl ustanoven *talljŏng* jako formální oděv pro všechny úředníky, až postupně systém *čoboku* se zlatou čapkou zcela vymizel.¹³²

Červené hedvábné roucho oděvu bylo identické jak střihem, tak i barvou s rouchem královským. Jediným rozdílem bylo, že se pod něj nosilo modré spodní roucho. Svrchní roucho s širokými rukávy nemělo podšívku, a stejně tak i to spodní, tedy *čungdan*, který byl střižen jakoby do zvonu. Spodní i svrchní roucha byla lemována černým hedvábím podél límce, rukávů a až ke konci rouch a podél jejich spodní části. Snímatelný límec byl tradičně bílý a obě roucha se opět vázala na pravé straně. *Čungdan* byl ušit o něco delší než svrchní roucho a vyčuhoval tak vespuďu a po stranách, kde byly u svrchního roucha rozparky od podpaží až dolů. Pro úředníky nebyly na lemu spodního roucha vyšity žádné symboly.

Části, jaké doplňovaly roucho *čoboku*, byly stejné jako u královského oděvu i u úřednického *čeboku*, s výjimkou pruhu látky kolem krku, jaký se nosil pouze při obětech předkům. Zástěry byly červené, ze stejného materiálu jako roucho, a zadní část byla vyšívaná motivy, rozlišujícími jednotlivé úřednické třídy tak, jako tomu bylo i u *čeboku*. Stejně byly i hranatý opasek lišící se v materiálu podle úřednických tříd, látkový opasek, boty a ponožky, nefritové dekorace po stranách a slonovinová nebo dřevěná ceremoniální destička, podle hodnosti úředníka.

---

¹³⁰ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 효종 6 권 (1651 년 6 월 14 일)

¹³¹ *Kabo* (甲午) byl rok 1894, kdy za vlády krále Kodžonga došlo k mnoha reformám v oblastech sociálních, ekonomických atd.

¹³² *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 고종 32 권 (1894 년 7 월 12 일)

Od královského formálního oděvu se lišila pouze čapka, nazývaná *janggwan* (梁冠), podle zlatých pruhů, určujících hodnost. Jednalo se o čapku stejného tvaru jako úřednická čapka, doplňující *čebok*, ale byla mnohem více zdobená zlatem. Jelikož nebyla součástí oděvu pro obřad oběti předkům, který vyžadoval jistou zdrženlivost ve zdobení, mohla být celá spodní část okolo čela obložená zlatem a zdobená ornamenty. Kvůli této přemíře zlata se čapka nazývala také *kŭmgwan* (金冠), tedy „zlatá čapka“. Jehlice byla většinou dřevěná a pokovaná zlatem. Systém rozlišení úřednických tříd pomocí zlatých pruhů na vrchní části čapky odpovídal tomu, jaký se používal u méně pozlacené čapky *čeboku*, tedy pět pruhů pro nejvyšší třídu a později sedm, když se Kodžong prohlásil císařem a hodnosti se vyrovnaly těm čínským.

5.2.3 Kwanbok (官服): úřednické uniformy

Obrázek 11 Uniforma civilního úředníka třetí a čtvrté třídy (portrét úředníka Pak Čonga (朴堧, 1596-1632), 17. století)

(Zdroj: <http://encykorea.aks.ac.kr>)

Nejčastěji nošeným oděvem úředníků, pohybujících se v palácových komplexech byla při vykonávání jejich úřednických povinností uniforma *kwanbok*. Jedná se opět o oděv převzatý z Číny a jeho využití se datuje od roku 1387 za období Korjŏ, kdy byl stanoven jako formální oděv pro civilní úředníky, jaký se zachoval i

v Čosönu. Na počátku dynastie byly uniformy podobné těm za předešlého období; rukávy byly užší, výstřih roucha nebyl tak hluboký, čapky byly o něco vyšší a postranní „křídla“ na nich byla položena níže. Také neexistovaly emblémy na hrudi a zádech, rozlišující jednotlivé úřednické hodnosti. Namísto toho se úřednické třídy rozlišovaly pomocí materiálu opasku a barev roucha.

Stejně jako u oděvu princů, který byl prakticky stejný jako úřednické uniformy až na drobné detaily, byl v rámci reformy v 19. století zjednodušen systém odívání. Uniformy se začaly nosit i jako ceremoniální oděv, s jediným rozdílem v rouchu, které bylo vzorované a mělo širší rukávy. Po roce 1900 byly uniformy postupně nahrazeny západním oblekem, ale zachovaly se jako oděv ženicha při tradičních korejských svatbách až do dnešní doby.

Roucho uniforem se nazývalo *talljŏng* nebo také *wölljŏng* (圓領), díky svému kulatému výstřihu. Na počátku dynastie měl úzké rukávy, které se později rozšířily, stejně tak se výstřih prohloubil. Původním materiálem byla bavlna nebo ramie, ta byla pak vyměněna za hedvábí nebo satén. Za krále Sedžoa (世祖, 1455-1468) bylo nařízeno omezení používání honosnějších látek pro níže postavené úředníky, hedvábná roucha tak směli nosit pouze úředníci třetí vyšší třídy a výše postavení. Stejně tak bylo vzorované hedvábí povoleno pouze pro takto vysoce postavené úředníky, ačkoliv tato nařízení nebyla příliš striktní a byla často porušována.¹³³

Dokud nebyly za krále Tandžonga zavedeny emblémy, byla barva roucha důležitým ukazatelem úřednických tříd. Pro první až druhou třídu platilo červené roucho, pro třetí až šestou třídu modré a pro sedmou až devátou tmavě zelené roucho.¹³⁴ Později došlo k drobným změnám v barvách pro jednotlivé hodnosti (červená pro první až třetí třídu, modrá pro čtvrtou až šestou a zelená pro zbylé třídy), což bylo stanoveno ve *Velkém zákoníku o správě státu*.

Dalším ukazatelem postavení daného úředníka byl hranatý opasek a systém odlišných materiálů pro jednotlivé třídy byl stejný, jako u ceremoniálních a formálních úřednických oděvů, tedy *čoboku* a *čeboku*.

Čapka, jakou úředník nosil ke své uniformě, byla stejná, jakou nosili princové mimo korunního prince a jeho nejstaršího syna. Od královského *iksŏngwanu* se tak rovněž lišila v „křídlech“, neboli klapkách, která byla umístěná po obou stranách čapky.

---

¹³³ *Čosŏn sidä uri ot*, s. 30

¹³⁴ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 태조 2 권 (1392 년 12 월 12 일)

Nazývala se buď *samo* nebo také, v případě úředníků, *kwanmo* (冠帽) a byla potažená černým hedvábným gázem. V průběhu dynastie se mírně lišila ve vzhledu postranních klapek; za Tchädžoa byly spíše užší a směřovaly dolů, čapka byla rovněž o něco vyšší než její pozdější verze. V druhé polovině Čosönu byla pak „křídla“ položena vodorovně a byla o něco širší a zadní část čapky nižší.¹³⁵

Pod svrchním rouchem uniforem se nenosil spodní *čungdan*, který byl součástí ceremoniálních oděvů, ale často pouze tradiční kabátek a kalhoty nebo ještě další oděv, nejčastěji vojenská uniforma. Oděv pak doplňovaly stejné černé kožené boty.

5.2.4 Hjungbä: úřednické emblémy

Tak jako byl drak symbolem krále a další mýtická stvoření symbolem princů, i každý úředník měl na svém oděvu motiv, jaký odlišoval určité hodnosti od ostatních nebo civilní úředníky od těch vojenských. Čtvercové emblémy byly našité na úřednických uniformách a byly stejného tvaru jako ty princovy, popřípadě dračí emblém nejstaršího syna korunního prince, lišily se ale právě vyobrazenými symboly.

Čtvercové emblémy úředníků pochází z Číny, nebyly ale převzaty spolu s úřednickými uniformami již za období Korjō, ale až v průběhu Čosönu. K první diskuzi o jejich použití došlo roku 1446 za krále Sedžonga.¹³⁶ Někteří úředníci byli ale proti, jelikož to odporovalo konfuciánskému ideálu skromnosti a omezení přepychu, o jaké se nově vzniklá konfuciánská společnost snažila. Navíc pro rozlišení hodností se již využívalo hranatého opasku a různých barev roucha.¹³⁷

Za vlády krále Tandžonga, v roce 1454, byl přesto systém emblémů schválen a byly zavedeny symboly zvířat, která měla odlišit jednotlivé hodnosti. Civilním úředníkům bylo nařízeno nosit emblém pávů, pokud byli nejvyšší třídy nebo jeřábů, pokud se jednalo o úředníka druhé třídy a bažanta v případě třetí třídy. Vojenští úředníci první a druhé třídy měli na hrudi vyobrazeného tygra a leoparda, třetí třída pak měla medvědy.¹³⁸

Pro úředníky postavené níže než třetí vyšší třída nebyly v té době vyhrazeny žádné emblémy a nosili tak pouze původní uniformy odlišných barev a s různými opasky. Jako i v ostatních případech, systém byl snižen o dva stupně oproti úředníkům

¹³⁵ *Hanbok: the Art of Korean clothing*, s. 30

¹³⁶ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosön*, 세종 111 권 (1446년 1월 23일)

¹³⁷ *Chosön sidae hyungbae munyangül ũngyonghan chasu p'yo hyön yöngu*, s. 4

¹³⁸ *Čosön sidä uri ot*, s. 166

mingské Číny, kteří měli na oděvech podobné emblémy. Nejvyšší úředník na korejském dvoře tak směl nosit pouze emblém čínského úředníka třetí třídy.

Emblémy i pro níže postavené úředníky až po nejnižší devátou třídu byly zavedeny za Jönsanguna v roce 1505.¹³⁹ Spolu s tím bylo také rozhodnuto, že tyto nově zavedené emblémy budou mít symboly lišící se od těch čínských, jelikož se už dříve objevily diskuze o nepraktičnosti identických motivů pro odlišné hodnosti čínských a korejských úředníků. Tak vznikly emblémy se zvířaty jako prase, jelen, husa nebo kachna, jaké se u čínských úředníků nevyskytovaly. Další změnou byl emblém vojenských úředníků, který se změnil pouze na tygra místo původního tygra s leopardem.

Za krále Sukdžonga (肅宗, 1674-1720) došlo k zjednodušení celého systému a dále se na emblémech zobrazovala pouze dvě zvířata: jeřáb pro civilní úředníky a tygr pro vojenské úředníky. Zároveň byli výše postavení úředníci (1.-3. třída) odlišeni dvojicí jeřábů nebo tygrů, zatímco úředníci nižší čtvrté třídy měli symbol pouze jediného z těchto zvířat.¹⁴⁰

K dalším změnám došlo při reformách za králů Jöngdžoa a Čöngdžoa. Za prvního krále se emblémy civilních úředníků krátce změnily na jediného jeřába pro první až třetí třídu a bažanta pro nižší hodnosti, tygra a leoparda pro vyšší vojenské úředníky a medvěda pro vojenské úředníky nižší než třetí třída. Za Čöngdžoa se pak vrátil symbol dvojice jeřábů a jediného jeřába pro civilní úředníky, ale vojenští úředníci získali symbol lva namísto tygra. Emblém tygra byl nyní vyhrazen pro vojenské velitele.

Nicméně za krále Kodžonga se opět ustanovila dvojice tygrů a samotný tygr pro vojenské úředníky, až do roku 1899, kdy byl systém úřednických emblémů zcela zrušen.¹⁴¹

Se dvěma úřady byl také spojen zvláštní emblém, vyhrazený pouze jim. První z nich byl emblém lva, který patřil k úřadu vrchního velitele palácových stráží¹⁴². Tento úřad zastával například princ Sujang (首陽大君), pozdější král Sedžo. Avšak jelikož se tento emblém nedochoval, nedá se říct, jak přesně vypadal.¹⁴³ Druhý speciální emblém

---

¹³⁹ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosön*, 연산 60 권 (1505 년 11 월 23 일)

¹⁴⁰ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosön*, 숙종 17 권 (1691 년 3 월 19 일)

¹⁴¹ *Chosön sidae hyungbae munyangül üngyonghan chasu p'yohyön yöngu*, s. 7

¹⁴² Korejsky *totchongsa* (都統使)

¹⁴³ *Chosön sidae hyungbae munyangül üngyonghan chasu p'yohyön yöngu*, s. 14

zobrazoval mýtické stvoření, nazývané *hätchä* (獬豸)¹⁴⁴ a byl vyhrazen vrchnímu inspektorovi¹⁴⁵ v úřadu inspektorů. Začal se používat při prvním zavedení emblémů za krále Tandžonga. *Hätchä* bylo stvoření podobné lvu, na čele mělo roh a jeho tělo bylo pokryto šupinami. Tradičně bylo zobrazováno v architektuře, protože se věřilo, že působí jako ochrana a také zajišťuje pořádek mezi obyvatelstvem, což se dá převést i na funkci vrchního inspektora, jehož úkolem bylo dohlížet na morálku úředníků a celého obyvatelstva.

Emblémy byly vyráběny jako samostatné nášivky, bylo tak totiž snazší nášivku případně vyměnit, pokud úředník postoupil v hodnosti. Podklad byl z damašku stejné barvy jako úřednická uniforma a symboly byly vyšity různými barvami. Zlatá a stříbrná byly vyhrazeny pro královskou rodinu, úřednické emblémy tak bylo snadné rozlišit už podle barev. Existuje však jediná nalezená nášivka úředníka první třídy z doby krále Tandžonga, která je vyšitá zlatě a stříbrně na tmavě modrém podkladu. Lze se tedy domnívat, že vymezení těchto barev pro královskou rodinu nastoupilo až později.¹⁴⁶ Stejně jako králův drak, i úřednické emblémy byly jak na hrudi, tak i na zádech (nikoliv ale na ramenou).

Tygr, který byl nejčastějším symbolem vojenských úředníků, byl považován za moudré, ukázněné zvíře, které trestá zlo a je věrné; takový měl být i statečný válečník. Tygr byl rovněž jedním z pěti mýtických zvířat, která měla odhánět zlé síly.¹⁴⁷ Všeobecně platilo, že čtyřnohá zvířata symbolizovala odvahu, zatímco ptáci, zobrazení na uniformách civilních úředníků, představovali eleganci psaného slova.¹⁴⁸ Kolem zvířat byly také různé symboly dlouhověkosti, nejčastěji mraky, hory a vlny, jeřábi drželi v zobáku květinu věčného mládí a byli zobrazeni v letu s roztaženými křídly. Jeřáb samotný byl jedním ze symbolů dlouhověkosti.

Jako tomu bylo i u královského dračího emblému, byly úřednické emblémy rozměrově větší na počátku dynastie a postupně se zmenšovaly. V době, kdy byly

---

¹⁴⁴ Původně nazývané *häčchi* (獬豸).

¹⁴⁵ Korejsky *täsahön* (大司憲)

¹⁴⁶ Jedná se o nášivku úředníka jménem Čong Ůngdu (丁應斗, 1508-1572), na níž je zobrazena dvojice pávů. (*Čosön sidä uri ot*, s. 168)

¹⁴⁷ Těchto pět zvířat bylo spojeno s pěti živly a jednalo se o želvu, představující kov, fénixe (dřevo), draka (voda), *kirin* (oheň) a tygra (země). (*Čosön sidä uri ot*, s. 173)

¹⁴⁸ *Čína. Země hedvábí*, s. 91

zavedeny, zabíraly skorou celou hrud' a byly vyšity sytějšími barvami, zatímco na konci dynastie byly emblémy malé a barvy tlumenější.

Ačkoliv byly tyto emblémy vyhrazeny pouze úředníkům, popřípadě členům královské rodiny, výjimečnou událostí, kdy je směl nosit i prostý lid, byla svatba. Ženichových oděvem bylo právě úřednické roucho, včetně emblému, který nejčastěji zobrazoval dvojici jeřábů. Dále se smělo úřednické roucho běžně nosit také při oslavě šedesátých narozenin a prvních narozenin dítěte; obě oslavy byly považovány za nejdůležitější výročí lidského života.

6 Vojenský oděv

Při každodenních povinnostech nosil král dračí roucho, pro obřady pak byly vyhrazeny oděvy jako *mjõnbok* a *čobok*. Stejně tak úředníci nosili při vykonávání úřadu úřednickou uniformu a ceremoniální *čebok* a *čobok*. Dále pak existoval také oděv vojenský, spojený s cestami mimo palác, vojenskými přehlídkami apod. Nejčastěji nošenými vojenskými uniformami byli *jungbok* (戎服) a *kunbok* (軍服).

6.1 Jungbok: vojenská uniforma

Obrázek 12 Úřednický *jungbok* (vlevo)¹⁴⁹ a červený *hongčchöllik* (vpravo)

(Zdroj: *Čosõn sidä uri ot*)

Jungbok byl nejen uniformou pro vojáky, ale také pro civilní a vojenské úředníky a později jej nosil i král. V případě úředníků se většinou jednalo o ty níže postavené, nejčastěji nižší než třetí třída. Tato uniforma má starší historii než *kunbok*, ačkoliv se neví, kdy přesně se začala nosit, první zmínky jsou ale již z období Korjõ. Není znám ani její původ, ale je možné, že má základ v mongolském odívání, jaké

¹⁴⁹ Reprodukce černobílé fotografie úředníka Sim Tongšina (沈東臣, 1824-1889), *Čosõn sidä uri ot*, s. 62

v mnoha aspektech ovlivnilo to korejské během mongolské nadvlády.¹⁵⁰ Zmínka o *jungboku* jako královském oděvu se ovšem objevuje až za dynastie Čosŏn během vlády krále Sŏndžoa (宣祖, 1567-1608).

Ačkoliv se jednalo o vojenskou uniformu, spojenou s vojáky a vojenskými úředníky, *jungbok* byl rovněž oblekem krále při vyjížděcích z paláce, a úředníků (i civilních), kteří byli součástí procesí, jež ho doprovázelo. Jednalo se zejména o výjezdy do polí při svátcích nebo jiné výlety, ať už pravidelné nebo výjimečné, jako například přesun krále do dočasného paláce. Mezi takové každoroční výjezdy mimo palác patřily obřady, kdy král vyjel do polí vždy na jaře a na podzim, aby osobně pomohl zasít a sklídit úrodu a zároveň tak podpořit prostý lid. Obřadu se účastnil i korunní princ a úředníci.

Vojáci nosili *jungbok* jako svou uniformu a v jejich případě se oděv mírně lišil a zároveň sloužil k rozlišení nejen hodnosti, ale také příslušnosti vojáka k určité jednotce, popřípadě pro odlišení od nepřátelských jednotek.

Vojenští úředníci jej pak často nosili také namísto svých úřednických uniforem, pokud situace nevyžadovala více formální oděv. Podle záznamu byli vojenští úředníci oděni do *jungboku* například i při oficiálním vyhlášení korunního prince, zatímco civilní úředníci měli ceremoniální *čobok*.¹⁵¹

Mohli jej ale nosit i úředníci civilní, nejčastěji rovněž při výjezdech z paláce či hlavního města, například pokud byli jmenováni do úřadu v jedné z provincií mimo hlavní město. Mnohem častěji se pak nosil jako spodní roucho pod uniformami, popřípadě královským dračím rouchem pro případ, že by bylo potřeba se do něj rychle převléknout. Taková situace mohla nastat při poplachu v paláci, kdy bylo nutné, aby byli úředníci oděni do vojenské uniformy.¹⁵²

Kromě skutečných stavů ohrožení sloužil *jungbok* také při vojenských přehlídkách, které byly simulací bitvy a fungovaly jako cvičení vojáků. Takových přehlídek se účastnil i sám král a samozřejmě i úředníci, všichni oděni do vojenských uniforem.

Hlavní částí *jungboku* bylo roucho s našaseným pasem a širokými rukávy, nazývané *čchŏllik*. Díky našasené spodní části se v něm dobře pohybovalo a jezdilo na

---

¹⁵⁰ <http://blog.naver.com/un0407/60177083188>

¹⁵¹ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosŏn*, 선조 180 권 (1604년 10월 1일)

¹⁵² *Joseon Royal Court Culture*, s. 220

koni. V případě úředníků sloužila k rozpoznání hodnosti barva roucha. Modrá a černá byla pro úředníky vyšší třetí třídy a červená pak pro níže postavené. Podle doplňujícího zákoníku vydaného v roce 1746¹⁵³ za krále Jōngdžoa měli úředníci vyšší třídy předepsané modré roucho a úředníci nižší než třetí třída pak černé roucho s odleskem modré. Oděvu s červeným rouchem se říkalo *hongčchöllik* a podle stejného zákoníku byl spolu s červeným kloboukem používán, pokud úředníci doprovázeli krále mimo palác. To se později změnilo a za krále Sundžoa byl zaveden modrý *čchöllik*¹⁵⁴ i pro cesty mimo palác.¹⁵⁵

Pokud se jednalo o královské roucho, bylo sice stříhem stejné jako to úřednické, ale mělo dračí emblémy na hrudi, zádech a obou ramenech, tedy stejně jako královo *kolljongpcho*. Kvůli tomu se takovému oděvu říkalo též *kolljonchčchöllik*. Roucho bylo rovněž červené barvy, která byla ovšem o něco tmavší než u běžného úřednického roucha. Jako materiál se pak používalo hedvábí vzorované mraky, které byly symbolem královské rodiny. Ačkoliv *jungbok* existoval od počátku dynastie, existuje mnohem méně záznamů o případech, kdy ho měl na sobě král; častější jsou záznamy o úřednických vojenských uniformách. Stejně tak neexistuje ani portrét či fotografie královského *jungboku*.

K této vojenské uniformě se nosil tradiční klobouk z koňské žíně, potažený černým hedvábným gázem a s širokou krepou, která byla ovšem ke konci dynastie spíše užší. Tento klobouk nosili úředníci a jangbané i k běžnému oděvu. Černý klobouk ovšem nosili k *jungboku* běžně jen úředníci nižší než třetí třídy, výše postavení úředníci měli stejný klobouk v červené barvě¹⁵⁶ (tedy potažený červeným hedvábným gázem). Ten pak ovšem také nosili všichni úředníci k červenému rouchu při doprovázení krále mimo palác nebo při stavu ohrožení.

Jediným výrazným rozdílem mezi kloboukem jangbanů a tím, jenž byl součástí uniformy, byla dekorativní pířka po stranách. Nejčastěji se jednalo o paví a bažantí pířka, popřípadě pířka jiného ptáka, dekorace mohly ale také být z ječmene či dokonce tygřích vousků. Tygří vousky byly vzácným a nákladným materiálem, je tudíž možné, že se používal ječmen jako levnější a zároveň relativně podobná varianta.¹⁵⁷

---

¹⁵³ Korejsky *Sokdädžon* (續大典)

¹⁵⁴ Korejsky *čchōngčchöllik*

¹⁵⁵ *Čosōn sidä uri ot*, s. 64

¹⁵⁶ Korejsky *čurip* (朱笠)

¹⁵⁷ <http://blog.naver.com/un0407/60177083188>

Při cestách úředníků do zahraničí pak existovala verze klobouka, která měla místo postranních dekorací miniaturní nefritovou sošku volavky na vrcholku, a takovému klobouku se říkalo *ongnorip* (玉鷺笠), tedy doslova „klobouk s bílou nefritovou volavkou“.

V případě krále patřil k *jungboku* odlišný klobouk, tvarem podobný tomu úřednickému, ale s oblejší vrchní částí.¹⁵⁸ Byl také zdobenější, s velkým pavím pérem připevněným k vrchní části a splývajícím přes krempu.

K oděvu se nosily stejné kožené boty, jaké nosili úředníci ke svým běžným uniformám, dále pak úzký látkový opasek¹⁵⁹, podobný spíše provázku, který se vázal kus nad pasem, zhruba v místě kde se pomocí stuhy zavazovalo roucho. Tento opasek nosil jak král, tak i úředníci; králův opasek byl ale fialový nebo sytě červený, zatímco pásek úředníků byl červený (úředníci vyšší třetí třídy) nebo modrý (úředníci nižší třetí třídy).

Úředníci měli u pasu zavěšenou taštičku¹⁶⁰, vyrobenou z kůže, v níž nosili dřevěnou destičku jako odznak povolání do vojenské služby. Byla zavěšená na dlouhém provázku a splývala až ke kolenům.

Při vykonávání povinností svého úřadu byli vojenští úředníci také ozbrojeni. Nosili u pasu úzký obušek¹⁶¹, podobný biči, ale krátký. Rukojeť byla potažená kůží, nejčastěji z jelena, a visely z ní ozdobné modré a červené pruhy hedvábí. Vojenští úředníci byli vyzbrojeni mečem¹⁶², který měl mírně zahnutou čepel, ovšem ne natolik jako je tomu u šavle. Byl podobným japonské *kataně* a podle doby se mírně lišila délka a vzhled meče – na začátku dynastie byl velmi krátký, po imdžinské válce se pak stal delším, pravděpodobně po vzoru právě japonské *katany*. Na konci dynastie se na něm zase projevil vliv západní kultury.¹⁶³ Úředníci s sebou rovněž nosili luk a šípy, uschované v koženém toulci.

---

¹⁵⁸ Korejsky *mamidumjŏn* (馬尾頭冕)

¹⁵⁹ Korejsky *kwangdahödä* (廣多繪帶)

¹⁶⁰ Říkalo se jí *pjŏngbudžumoni*, taštička na odznak povolání do vojenské služby = (*pal*)*pjŏngbu*, (發)兵符. Tento odznak měl podobu dřevěné destičky, která byla rozdělená na dvě části. Jednu měl u sebe úředník a druhou král; pokud byl úředník povolán do vojenské služby, král mu předal onu druhou část, díky níž se pak mohl prokázat. (*Čosŏn sidä uri ot*, s. 62)

¹⁶¹ Korejsky *tŭngčchä*

¹⁶² Korejsky *hwando* (環刀)

¹⁶³ <http://blog.naver.com/un0407/60177083188>

Jungbok přetrval bez větších změn až do reforem roku *kabo* (1894), i když ho postupně nahradila spíše druhá vojenská uniforma kvůli své praktičnosti, popřípadě se oba oděvy kombinovaly.

6.2 Kunbok: vojenská uniforma

Obrázek 13 Král Čchöldžong (哲宗, 1849-1863) vyobrazený ve vojenské uniformě (vlevo)¹⁶⁴ a úřednická vojenská uniforma (vpravo)

(Zdroj: *Čosŏn sidä uri ot*)

Druhou vojenskou uniformou, jakou nosili nejen vojenští úředníci, ale také ti civilní a i samotný král, byl *kunbok*. Tato uniforma se objevila až mnohem později než *jungbok*, který se nosil v průběhu celého Čosŏnu i předtím. Systém nošení *kunboku* byl oproti tomu zaveden až za krále Sŏndžoa (17. století), ačkoliv existují zmínky již za dřívějších králů, ale tím je myšlený jiný oděv, označovaný stejným názvem, jelikož *kunbok* doslova znamená jednoduše „vojenská uniforma“. Vznikl také z praktických důvodů; nařasené roucho *jungboku* bylo sice dostatečně volné a pohodlné pro pohyb, v některých situacích bylo ale nepraktické. Široké rukávy byly také nevhodné pro boj a

¹⁶⁴ Reprodukce portrétu krále Čchöldžonga, Národní palácové muzeum (Kungnip kogung pangmulgwan, 國立古宮博物館)

byly i terčem posměchu ze strany Číny, jak je zaznamenáno i v análech krále Sōndžoa.¹⁶⁵

Kromě úředníků a krále využívali tuto uniformu i vojáci a rovněž sloužila k rozlišení příslušnosti k jednotkám pomocí barev roucha atd. V případě vojáků se však oděv mírně lišil, aby se dali rozeznat od oděvu úředníků. Stejně jako *jungbok*, nosili i tuto uniformu zejména níže postavení vojenští úředníci i místo svých běžných úřednických uniforem. V případě úředníků se o této uniformě mluví jako o *kugunboku* (具軍服), přestože tento název se nevyskytuje v historických pramenech a je používán spíše v moderní době.

Nosil se při stejných příležitostech jako *jungbok* a existovaly i situace, kdy byly oba oděvy kombinovány (jako spodní roucho *kunboku* se například nosil i *čchöllik*) nebo se střídaly. Z jednoho záznamu za krále Čōngdžoa je například známo, že král cestoval do dočasného paláce a v průběhu cesty vystřídal obě uniformy. Z paláce bylo zvykem vyjíždět v noci a král Čōngdžo byl oděn do *jungboku*, v poledne toho dne se pak převlékl do *kunboku* a stejně tomu bylo i na cestě nazpátek, pouze v opačném pořadí.¹⁶⁶

Svrchní roucho bylo bez rukávů, takže pod ním vyčuhovaly rukávy spodního roucha. Říkalo se mu buď *čōnbok* (戰服) nebo na konci dynastie také *kchwädža* (快子) a *tapho* (褙護), přestože poslední zmíněné roucho mělo původně odlišný vzhled. *Tapho* mívalo límec, který *čōnbok* neměl a také mělo poloviční rukávy, ale protože se později přestalo nosit úplně, obě roucha splynula.¹⁶⁷

Čōnbok byl z černého hedvábí a s červenou podšívkou, nevázal se na pravé straně, ale uprostřed. Dal se nosit i jako součást běžného oděvu a u úředníků se pak rozlišovala hodnost pomocí barev svrchního roucha. Červená byla pro úředníky vyšší třetí třídy a modrá pro níže postavené. I v případě vojáků pak barva svrchního roucha rozlišovala příslušnost k jednotce.

Spodním rouchem bylo žluté až oranžové *tongdari*, jehož rukávy byly odlišné barvy – červené. Poměr těchto dvou barevných částí se mírně lišil v průběhu dynastie; po zavedení systému této vojenské uniformy zabírala červená část zhruba tři čtvrtiny

---

¹⁶⁵ *Pravdivé zápisky o panování králů Čosōn*, 선조 92 권 (1597 년 9 월 6 일)

¹⁶⁶ <http://blog.naver.com/un0407/60177083188>

¹⁶⁷ *Čosōn sidä uri ot*, s. 60

rukávů, zatímco později se zvětšila až k podpaží a téměř překrývala ramena.¹⁶⁸ Zpod svrchního roucha čouhala červená i kus žluté části rukávů a žlutý límec, na němž byl připevněn ještě snímatelný bílý límec. Roucho mělo podobný střih jako *čchöllik* u předešlé vojenské uniformy. Jeho původ je neznámý, nicméně je podobný dětskému kabátku, který měl rovněž odlišnou barvu rukávů.

Variantou mohlo být spodní roucho s velice úzkými rukávy, které nebylo dvoubarevné, ale nejčastěji bílé nebo béžové. Takové roucho však nosili nejčastěji buď vojáci nebo například posílci.¹⁶⁹

U královské uniformy byl opět emblém draka, našitý na hrudi, zádech a obou ramenech. Viditelný byl emblém na hrudi a zádech na svrchním černém rouchu, zatímco draci na ramenou byli na spodním rouchu, jelikož svrchní *ččnbok* zabíral jen úzkou část ramen.

Přes svrchní roucho se vázal látkový opasek nebo spíše stuha¹⁷⁰, která byla ovšem značně širší než ta u *jungboku*. Byla z modrého hedvábí a vázala se stejným způsobem, jako stuha u většiny rouch, nicméně ne na pravé straně těla, ale uprostřed, stejně jako svrchní roucho uniformy. Cípy opasku volně splývaly téměř až ke konci roucha a byly tvarované do trojúhelníků. U královské vojenské uniformy pak byl pod touto modrou stuhou ještě vzorovaný opasek¹⁷¹, vázaný přes emblém draka a těsně obepínající tělo. Na tomto královském opasku byly symboly pro dlouhověkost, podobné symbolům na ceremoniálním oděvu. Kromě klíčových vzorů a hor na něm byly vyšity například lotosy, mraky či vlny.

Klobouk, jaký nosili k uniformě vojáci, měl stejný tvar jako králův klobouk, který patřil jak ke *kunboku*, tak i k *jungboku*. Rozdíl byl pouze v materiálu a v ozdobách, díky nimž se také dala rozpoznat úřednickova hodnost. Zatímco králův klobouk byl z bambusu a potažený hedvábným gázem, takže byl takřka průhledný, úřednický byl kožený nebo plstěný a potažený černým hedvábím, takže nebyl průsvitný. Klobouku se říkalo *ččllip* (戰笠) a byl zdoben buď pavím pírkem nebo střapci a dalšími dekoracemi, které byly honosnější u krále a výše postavených úředníků. Vojáci, zejména ti níže

---

¹⁶⁸ <http://blog.naver.com/un0407/60177083188>

¹⁶⁹ Korejsky *hjōpsu* (夾袖)

¹⁷⁰ Korejsky *ččndä* (戰帶).

¹⁷¹ Korejsky *kwangdä* (廣帶) nebo také *jodä* (腰帶).

postavení, často nosili podobný klobouk, ale s užší krempou¹⁷². Klobouk tohoto typu existoval daleko předtím, než byl zaveden systém *kunboku*.

Jelikož se rovněž jednalo o vojenskou uniformu, patřily k ní stejné zbraně jako k *jungboku*, tedy meč podobný japonské *kataně*, luk a šípy, popřípadě obušek a taštička zavěšená u pasu. Stejná byla i obuv, tedy kožené boty, tvarem podobné holínkám.

---

¹⁷² Korejsky *pōnggōdži*.

7 Závěr

Cílem této práce bylo vymezení jednotlivých dvorských oděvů, zejména královské rodiny a civilních a vojenských úředníků. V průběhu celých dějin byl tradiční korejský oděv vždy ukazatelem postavení, stejně jako oděv čínský, který měl na vývoj zvláště dvorského oděvu bezpochyby největší vliv. Dynastii I se však podařilo ještě více umocnit přísně stanovenou hierarchii konfuciánské společnosti v přísných vztazích krále a poddaných, otce a syna atd., což mělo za následek i stejně přísné rozdělení oděvů podle hodnosti a příležitosti, k jaké se oděv nosil.

Přísnost platila zejména v nošení oděvu pro takovou hodnost, jaká člověku příslušela. Bylo pevně dané, že korunní princ nesmí nosit oděv krále, že úředník nejnižší deváté hodnosti nemá právo nosit oděv stejný, jaký nosil úředník hodnosti nejvyšší. Ačkoliv zákoníky a jejich dodatky a úpravy stanovovaly i pravidla, kdy se má nosit který oděv, tato pravidla nebyla dodržována zdaleka tak přísně. V análech, které pokrývají vlády jednotlivých panovníků, lze najít mnoho výjimek k pravidlům.

Nicméně obřady byly jednou z nejdůležitějších součástí konfuciánské společnosti. Stejně jako oděv měly stanovená pravidla, podle kterých se řídil každý úředník zrovna tak jako král. Čím důležitější obřad, tím víc se kladl důraz na okázalost. Při nejdůležitějších obřadech byl vyžadován nejvyšší ceremoniální oděv, nejpočetnější procesí, největší nosítka pro krále, hostiny o největším počtu chodů apod. Obřady vyžadovaly ohromné množství příprav, jaké zařizovaly samostatné úřady jim určené. Připravit bylo nutné i oděvy pro celou královskou rodinu, úředníky a všechny zúčastněné, což měl opět na starosti samostatný úřad. Obřady a oděvy s nimi spojenými byl zaměstnán poměrně velký počet lidí.

Ve vzhledu dvorských oděvů hrála roli konfuciánská představa důstojného muže, která ovšem ve světě aristokracie bojovala s touhou po extravaganci a honosném oděvu, jaký by symbolizoval moc a bohatství. Jelikož byla ale stanovená pravidla oblékání, v oficiálních oděvech se takové rozmarny mohly projevit pouze do určité míry, nejčastěji v použití dražších látek a materiálů. Díky stanoveným pravidlům oděvy podléhaly v průběhu dynastie relativně drobným změnám a většina oděvů přetrvávala ve stejné podobě až do konce dynastie, popřípadě do reforem na konci 19. století.

Obecně platilo, že oděv vyšších vrstev byl znatelně více ovlivněný Čínou, než tomu bylo u oděvu prostých lidí. Ještě před obdobím Čosönu bylo převzato množství čínských oděvů pro úředníky i krále, zatímco prostý lid si zachoval ten tradiční korejský,

na němž byly cizí vlivy patrné jen do určité míry. I přesto nebyl dvorský oděv zcela identický tomu čínskému, nesl mnoho korejských prvků a dá se tudíž posuzovat jako samostatný oděv.

Ve starších obdobích korejské historie byly největšími přínosy pro bádání o korejském oděvu nástěnné malby v hrobkách. Tato tradice však později vymizela, pro výzkum oděvu v Čosönu jsou však nepostradatelným přínosem vykopávky a nálezy samotných kusů oblečení. Důležitými jsou také písemné záznamy, kterých je díky tradici historiografie mnoho, velkým přínosem jsou i o něco méně hojné dochované portréty či fotografie králů. I tak existuje mnoho nejistých informací, které vedou k odlišným závěrům a názorům.

Dvorský oděv je jen výsekem v dějinách korejského odívání, je však důležitým ukazatelem tehdejší společnosti, jejích zásad a pravidel a drobným náhledem do života královské rodiny a úředníků. Oděvy s širokými rukávy, volná roucha a široké klobouky, odpovídají životnímu stylu příslušníků vyšších vrstev. Na rozdíl od prostých lidí nemuseli jangbané manuálně pracovat a takové volné oděvy tudíž poukazují na jejich pohodlný život. Král sám se pohyboval co nejméně, jak předepisovaly konfuciánské zásady, podle nichž měl především vyvolávat pocit důstojnosti.

Oděv královské rodiny a úředníků je ovlivněn konfuciánskou společností a jejími zásadami, je prostoupen symbolikou zobrazující panovníka jako nejmocnější osobu, a zároveň také jako učitele národa.

8 Seznam použité literatury

Baik, Young-Ja. Traditional Korean Costumes, up to the Present and into the Future. *International Journal of Costume*. Vol. 4, June 2004, s. 101-111

Ch'oe, Yong-ho. Commoners in Early Yi Dynasty Civil Examinations: An Aspect of Korean Social Structure, 1392-1600. *Journal of Asian Studies*. Vol. 32, No. 4, August 1974, s. 611-631.

Chang, Inwoo et al. Confucianism Manifested in Korean Dress from Sixteenth to Seventeenth Centuries v *Undressing Religion: Commitment and Conversion from a Cross-Cultural Perspective*. Bloomsbury Academic: 2000, s. 101-111

Koehler, Robert. *Joseon's Royal Heritage*. Seoul: Seoul Selection, 2010

Löwensteinová, Miriam. Elita a výběr úřednictva ve staré Koreji v *Zkouškový systém na Dálném východě*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2002.

Shin, Myung-ho. *Joseon Royal Court Culture: Ceremonial and Daily Life*. Paju-si: Dolbegae Publishers, 2004

Heroldová, Helena. *Čína. Země hedvábí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

Ch'oe Hüijöng. *Chosön sidae hyungbae munyangül üngyonghan chasu p'yohyön yöngu*, Ihwa yöja taehakkyo 1998.

Choi, Ok-ja. Royal Costumes of Yi Dynasty: Their Color and Patterns v *Aspects of Korean Culture*. Seoul: Kwangmyong Printing Co., 1974.

Kim, Gwongu. *Hanguk čöntchong poksik 2čchön njön (Two Thousand Years of Traditional Korean Costumes)*. Seoul: Tchongčchön munhwasa, 2002

Kwon, Oh-chang. *Čosön sidä uri ot (Korean Costumes During the Chosun Dynasty)*. Seoul: Hyunam Publishing Co., 1998

Lee, Jee Hyun. A Study on the Colors and Coloration of Jeogori of Chosun Dynasty and the Modern Period of Korea. *International Journal of Costume*. Vol. 7, No. 1, June 2007, s. 49-61.

Lee, Kyung Ja et al. *Traditional Korean Costume*. UK: Global Oriental Ltd, 2005.

Suk, Joo Sun. *Clothes of Chosön Dynasty*. Seoul: The Suk Joo-sun Memorial Museum of Korean Folk Arts, 1993.

Yang, Sunny. *Hanbok: the Art of Korean Clothing*. UK: Hollym, 1997.

Hwang, Jihyun et al. *Celebrating Events with Banquets and Ceremonies in the Joseon Dynasty*. Seoul: National Museum of Korea, 2011.

Teršl, Stanislav. *Abeceda textilu a odívání*. Praha: Radix, 1995.

Kim, Lena. *Koguryo Tomb Murals – World Cultural Heritage*. Korea: Icomos, 2004.

Yi, Söng-mi. Euigwe and the Documentation of Joseon Royal Court Ritual Life v *Archive of Asian Art*. Vol. 58, 2008, s. 113-133.

Eckert, Carter J. et al. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009.

8.1 Internetové zdroje:

http://www.jongmyo.net/sub/clothes/eng_clo_munmu.asp

http://www.jongmyo.net/sub/clothes/eng_clo_jeonha.asp

<http://blog.naver.com/un0407/60170616928> “왕가의 복식 - (1) 곤룡포”

<http://blog.naver.com/un0407/60177009298> “왕가의 복식 - (2) 강사포”

<http://blog.naver.com/un0407/60177083188> “왕가의 복식 - (3) 국왕의 군복과 용복”

<http://www.heritagechannel.tv/Story/View.asp?serviceMenuIdx=2&htmlIdx=3648>

<http://mirror.enha.kr/wiki/%EA%B3%A4%EB%A3%A1%ED%8F%AC>

<http://ateh.egloos.com/tag/%EB%B0%B0%EC%88%98%EB%B9%88/page/1>

<http://www.wikipedia.org/>

<http://krdic.naver.com/>

<http://sillok.history.go.kr/>

9 Příloha

Klobouk *kat* a závěšky s korálky

(Zdroj: *Traditional Korean Costume*, Muzeum univerzity Ewha (Ihwa jödža tåhakkjo pangmulgwan, 梨花女子大學校博物館)

Vysoké kožené boty *hũkhwa* (vlevo) a nízké *tchäsahje* (vpravo)

(Zdroj: *Clothes of the Joseon Dynasty*)

Tradiční vesta (vlevo) a kabátek *čõgori* (vpravo), oděv císaře Kodžonga

(Zdroj: *Clothes of the Joseon Dynasty*)

Součásti *mjǒnboku*, nejvyššího ceremoniálního oděvu

(Zdroj: <http://www.k-heritage.tv>)

Částečně dochovaný portrét korunního prince Hjomjōnga (1809-1830), oděného do *mjǒnboku*

(Zdroj: Národní palácové muzeum (Kungnip kogung pangmulgwan, 國立古宮博物館))

Fotografie císařů Kodžonga (vlevo) a Sundžonga (vpravo), oděných do císařského *čoboku*

(Zdroj: Národní palácové muzeum (Kungnip kogung pangmulgwan, 國立古宮博物館)

Fotografie korunního prince Yōnga, oděného do dračího roucha s čapkou *kongdžōngčchäk*

(Zdroj: Národní palácové muzeum (Kungnip kogung pangmulgwan, 國立古宮博物館)

Vývoj čapky *iksōngwan* u dračího roucha: čapka krále Tchädžoa (vlevo), čapka krále Jōngdžoa (uprostřed) a čapka císaře Kodžonga (vpravo)

(Zdroj: Čosōn sidä uri ot)

Sagjusam, svrchní plášť pro chlapce

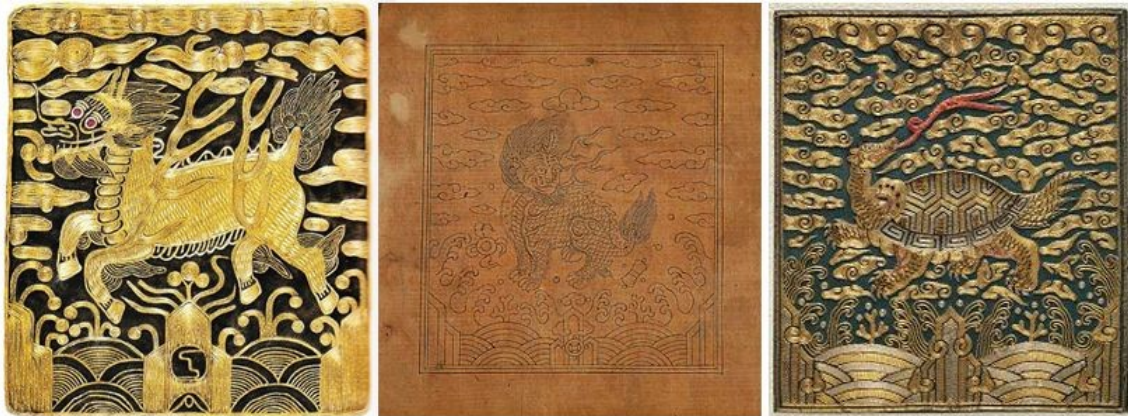
(Zdroj: Národní palácové muzeum (Kungnip kogung pangmulgwan, 國立古宮博物館)

Vývoj emblému draka na dračím rouchu králů Tchädžoa (vlevo), Jōngdžoa (uprostřed) a císaře Kodžonga (vpravo)

(Zdroj: Čosōn sidä uri ot)

Emblém prince od hlavní manželky s mýtickým stvořením *kirin* (vlevo), emblém prince od vedlejší manželky s mýtickým stvořením *pätchäk* (uprostřed) a emblém Tawönguna s želvou (vpravo)

(Zdroj: *Čosön sidä uri ot*)

Pohled na úřednický *čebok* zezadu, spolu se zdobenou zadní částí zástěry

(Zdroj: *Clothes of the Joseon Dynasty*)

Emblémy pro civilní (horní řada) a vojenské (spodní řada) úředníky

(Zdroj: Čosŏn sidä uri ot)

Doplňky vojenské uniformy, *jungboku*: černý a červený klobouk, taštička a obušek/bič

(Zdroje: <http://www.epochtimes.co.kr/news/articleView.html?idxno=128741> a <http://terms.naver.com/entry.nhn?cid=1646&docId=527627&mobile&categoryId=1646>)